Leto LXVI | Poštnina plačana v gotovini | V Ljubljani, v četrtek, dne 27. januarja 1938 | Štev. 21 a | Cena 1.50 Din

Naročnina mesečno 25 Din, za inozemstvo 40 Din — nedeljska izdaja celoletno 96 Din, za inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v Kopitarjevi ul. 6/III

SLOVENEC

Ček. račun: Ljubljana št. 10.650 in 10.349 za inserate; Sarajevo štv. 7563, Zagreb štv. 39.011, Praga-Dunaj 24.797

Uprava: Kopitarjeva ulica štev. 6.

Telefoni uredništva in uprave: 40-01, 40-02, 40-03, 40-04, 40-05 — Izhaja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku

Križev pot slovenske šolske knjige

Borbe za slovensko šolo in knjigo v naši državi, kateri je hotel režim jugoslovenske unitaristične diktature pred osmimi leti izpodkopati tla s famoznim šolskim zakonom, naj bi zdaj bil konec. Prosvetni minister, prof. Magaraševič, je zdaj izdelal načrt spremembe tega zakona, da ustreže predvsem zahtevi slovenskega naroda po enakopravnosti slovenske knjige in slovenskega jezika. Državni monopol naj bi se po tej odredbi omilil tako, da bi bili za vsak predmet šolskega pouka poleg državne izdaje dovoljeni še dve zasebni izdaji, odobreni po nasvetu glavnega prosvetnega sveta od prosvetnega ministra. Prav tako naj bi se načelo unifikacije, ki se ji Slovenci z vso silo upiramo, ker se smatramo in smo samosvoj narod, tako kakor sta srbski in hrvatski, spremenilo v toliko, da se za šole v Sloveniji razpiše za šolske knjige iz narodnega jezika in jugoslovanske književnosti poseben natečaj. Vse učne knjige v Sloveniji pa morajo imeti slovensko besedilo. Sestavljene pa bi te knjige, odobrene seveda od prosvetnega ministra, morale biti tako, da bi se v srbskohrvatskem prevodu mogle uporabljati tudi po vsej ostali državi. S tem naj bi bilo vprašanje, ki je rodilo tolik odpor, rešeno.

Če pa si ta načrt ogledamo natančneje, bomo videli, da nikakor še ne pomeni rešitve, čeprav nočemo oporekati sedanjemu merodajnemu faktorju naše prosvete dobre volje in poštenega namena, da se popravi nesrečni šolski zakon, ki ni bil sestavljen in uzakonjen iz nobenega drugega namena, kakor da se šola vpreže v jarem unitarizma in postane orodje njegovih namenov. Vendar pa ideja dvotirnega izdajanja učnih knjig, v državni in zasebni založbi, ni nova, ampak so že pred dvema letoma očetje šolskega monopola hoteli skriti svoje namere za videz svobodnega tekmovanja in so takrat govorili celó o treh zasebnih izdajah, ki bi bile dovoljene poleg državne. Novi načrt, ki je subjektivno izšel, kolikor se tiče gospoda prosvetnega ministra, iz dobrega namena, stvarno ne odstranja škodljivih posledic, ki izvirajo iz nameravanega državnega monopola naše šolske knjige, kar bomo takoj videli.

Osnutek določa, da ministrstvo pol leta pred rokom razpiše natečaj za spisovanje učbenikov. Že to je nekaj nemogočega, ker je v tem kratkem roku nemogoče napisati kaj res temeljitega in dobrega. Ko bo rok potekel, bo posebna komisija najkasneje v treh mesecih rokopise pregledala. Izmed njih izbere tri: najboljšega vzame država za svojo izdajo, naslednja dva si lahko poiščeta zasebnega založnika, če ga bosta dobila. Državna izdaja učbenika se bo natisnila v cirilici, latinici in slovenščini, seveda v drž. tiskarni, kakor določa osnutek zakona o drž. tiskarni v Belgradu. Poglejmo zdaj nekaj možnosti, da Slovenci pri tem uspemo s svojo knjigo. Recimo, da je prišlo za isto knjigo 10 rokopisov, med njimi trije slovenski. Ker velika večina komisije ne bo slovenske narodnosti, smemo smatrati za več kot verjetno, da slovensko pisane knjige ne bo ocenila tako, kakor zasluži, kar nam dokazujejo srbske čitanke, ali bolje, slovenska berila po teh čitankah. Denimo torej, da od teh 10 rokopisov ne bo odobren noben slovenski rokopis. Kaj potem? Prvega — najboljšega — bo pograbila državna izdaja; druga dva bosta iskala zasebnega založnika. Kaj pa mi Slovenci? Slovenski zasebni založnik bo primoran zaprositi enega od ostalih dveh neslovenskih avtorjev, da mu odstopi rokopis za prevod in založbo. Torej bomo mi imeli prevod, poleg tega pa še prevod v državni založbi — nič izvirnega! Druga zelo neverjetna možnost je ta, da bo izmed treh odobrenih rokopisov prvi slovenski. Tega bo založila država in ga dala prevesti ter natisniti v izvirni slovenščini, cirilici in latinici. Tako bomo dobili slovenski učbeniki iz daljnega Belgrada, naši zasebni založniki pa imajo pravico, da se priporočajo drugima dvema neslovenskima avtorjema, da jim odstopita svoje rokopise v prevod in založbo. Ali ni to nesmisel? Tretja možnost je, da bo izmed treh odobrenih rokopisov eden slovenski, in sicer drugi ali tretji. Samo v tem slučaju bi zasebni založnik v Sloveniji prišel do rokopisa, ki ga more založiti. Naj stvar izpade za nas še tako ugodno, v vsakem primeru bo najmanj polovica učnih knjig zdrknila iz naših rok in iz našega knjigotrštva.

Poglejmo zdaj, kakšna je možnost konkurence za slovensko učno knjigo iz zasebne založbe z učbenikom iz drž. založbe. Osnutek zakona prav nič ne skriva, da išče država z lastno založbo vire dohodkov, predvsem za gradnjo novih šol. Zato je popolnoma naravno, da se bo zasebno založništvo, čeprav je v omejenem obsegu po novem načrtu dovoljeno, na vse načine oviralo. Kateri ravnatelj, profesor ali učitelj si bo upal dosledno uvesti učbenike zasebne slovenske založbe in se tako zameriti pri najvišji šolski upravi? Zato si tudi nobeno podjetje ne bo upalo tako založbo tvegati, posebno ne v Sloveniji, ker slovenska učna knjiga že doslej ni prenesla konkurence, ker je pri nas krog odjemalcev neprimerno manjši nego v ostalem delu države, za drugo pa bo že skrbel izvesten pritisk močnejšega.

Tudi novi osnutek se torej ne postavlja na stališče, da bi gledal stvari, kakršne so v resnici, in se izogiba edino prave rešitve. Če osnutek sam priznava, da so tri kulturna središča, ki jih je treba pri reševanju tega vprašanja upoštevati, Belgrad, Zagreb in Ljubljana, ki jim v osnutku ustreza natis v cirilici, latinici in slovenščini, potem se moraš vprašati, zakaj se ne bi to vprašanje reševalo v teh središčih samih? Zakaj naj bi Belgrad tiskal v cirilici, latinici in slovenščini, Zagreb in Ljubljana pa naj bi prekrižanih rok gledala? Zakaj ne bi tiskal Belgrad v cirilici ali, povedano točneje, v srbščini, Zagreb v hrvatskem jeziku, Ljubljana pa v slovenščini? Mar niso hrvatske in slovenske tiskarne v najtežjih narodnih bojih za ceno velikih žrtev vzdrževale hrvatske in slovenske narodnosti in nas tako vodile v današnjo skupnost? Zdaj pa naj se vse to likvidira na ljubo eni sami tiskarni v prestolnici? Če smo si s težkimi žrtvami v teku zadnjih 150 let ustvarili svoj knjižni trg, svojo tiskarsko kulturo in svoje intenzivno prosvetno življenje, ki nas zanj zavidajo najbolj kulturni narodi, ne smemo dopustiti, da bi se to uničilo. Učna knjiga je bila doslej in mora ostati odslej bistveni sestavni del naše slovenske knjižne kulture sploh, in zato ponavljamo svojo nespremenljivo zahtevo, naj vsako treh kulturnih središč Jugoslavije ureja svoje kulturne knjižne zadeve za svoje področje, kar se tiče učnih knjig, seveda pod nadzorstvom prosvetnega ministra, ki ima skrbeti za skupne smernice pouka.

Kar se tiče določbe novega osnutka, da bodo učne knjige v dravski banovini imele slovensko besedilo, kar je nekaj samo po sebi umevnega, pa moramo reči, da za nas učna knjiga ni slovenska že tedaj, če je pisana v slovenskem besedilu, **ampak knjiga mora zrasti tudi iz našega domačega sveta, iz našega slovenskega narodnega občutja, iz našega nravstvenega nazora in slovenskega kulturnega kroga.** In zato knjiga, ki bi bila slovenska samo po besedilu, ni slovenska knjiga v pravem in pristnem pomenu. Kakor so Srbi Jugoslovani po svoji sijajni srbski preteklosti in so iz nje črpali moč za dograditev naše države, kakor so Hrvati pognali korenine v sodobnost iz svoje stare kraljevine in narodne kulture ter miselnosti, tako smo Slovenci sestaven del jugoslovanske drž. celote po svojem slovenstvu, iz svoje pretekle borbe za svoj narod in zato se tudi mi prav tako kakor Srbi in Hrvatje ne bomo odrekli tega, kar je naše, in se zato tudi nikoli ne bomo odpovedali zahtevi po lastnih učbenikih v slovenskem jeziku in duhu.

Vprašanje slovenske učne knjige je vprašanje naše slovenske kulture in naše samouprave. Če katera stvar spada v samoupravo, spada prav gotovo v samoupravo vprašanje slovenske šole in slovenske učne knjige. In zato se ne bo mogoče izogniti nujnosti, da se ustvari tudi slovenska šolska avtonomija, ki bo skrbela tudi za našo učno knjigo v slovenskem duhu in po potrebah slovenskega ljudstva ter v duhu vzajemnosti Jugoslovanov v skupni državi. Naj zato prenehajo vsi eksperimenti na področju šolske prosvete, ki so se začeli v času, ko so gospodovali ideologi nasilnega unitarizma, in naj se to vprašanje reši na edino pravi in zdravi podlagi, da se ustreže slovenskemu narodu prav tako, kakor je ustreženo narodni kulturi Srbov in Hrvatov!

Vznemirljive vesti iz Grčije in Portugalske

Vojaštvo v obeh državah v strogi pripravljenosti

V Grčiji so pripravljali upor proti kralju in vladi

Atene, 26. jan. TG. **Poročevalna agencija »Sud Est« javlja da vlada v grški prestolnici veliko vznemirjenje. Cenzura ne pušča sicer nobenih vznemirljivih vesti v javnost, vendar pa se širijo od ust do ust najbolj vznemirljive vesti o zarotah, uporih in aretacijah. Državno podtajništvo za javno varnost je priznalo, da so bile aretirane nekatere ugledne politične osebnosti, med njimi voditelj progresistične stranke Cafandaris, bivši narodni poslanec Targeris in bivši poveljnik državne policije Polihronopulos. Tudi proti nekaterim drugim političnim voditeljsm, katerih imena pa še niso znana, je policija podvzela varnostne ukrepe. V uradnem poročilu, v katerem policija javlja aretacije, stoji, da je bilo treba seči po teh ukrepih zaradi tega, ker so obtožene osebnosti delale propagando proti vladi generala Metaxasa. Protivladnega delovanja je osumljen tudi bivši ministrski predsednik Sofulis, pristaš liberalne stranke. Širijo se celo govorice, da so odkrili tajno zaroto proti življenju kralja Jurija in prestolonaslednika Metaxasa. Ministrski predsednik je v stalni zvezi s kraljevsko palačo. Vojaški poveljnik Aten je izdal naročilo, da morajo biti čete v stalni pripravljenosti. Vlada pa pripravlja proglas na delavstvo, v katerem ga svari pred »zločinskim delovanjem nekaterih šefov bivših političnih strank«.**

Na Portugalskem so levičarji pripravljali revolucijo

London, 26. jan. AA. O dogodkih na meji med Portugalsko in Španijo poroča Reuterjev dopisnik naslednje: Portugalska in španska obveščevalna služba sta ugotovili, **da so ekstremni levičarji pripravljali upor, ki bi moral izbruhniti ob koncu tega meseca v Lizboni in v nekaterih velikih španskih mestih, ki so ob portugalski meji. Priprave so odkrili zaradi tega, ker je nekdo prehitro začel s poskusom upora v Badajozu in to pred določenim rokom.**

Španska in portugalska policija delata soglasno, da bi odkrili niti te zarote. Menijo, da bo policija lahko kmalu točno ugotovila, kje je središče teh zarotniških poskusov. Na Portugalskem in v Španiji so oblasti podvzele vse potrebno, da se ohrani red. **V mestih ob špansko-portugalski meji so zbrani večji oddelki vojaštva. Na Portugalskem je bilo vsem vojaškim posadkam zapovedano, da morajo biti pet dni v strogi pripravljenosti, da se preprečijo sleherna presenečenja.** Portugalska vlada je tudi sklenila, da ostanejo v veljavi do konca tega meseca vse odredbe, ki jih je bila izdala v zvezi s pripravami te zarote. Sicer pa vlada po vsem Portugalskem popoln red in mir. Časniki ne pišejo ničesar o zaroti in o izrednih ukrepih vlade.

Angleško brodovje v Sredozemsko morje

Pariz, 26. jan. b. »L'Oeuvre« poroča, da bo 1. februarja del britanskega domovinskega brodovja odplul v Sredozemsko morje. Z okrepitvijo svojega brodovja želi Velika Britanija postaviti ravnotežje z italijanskim sredozemskim brodovjem Admiral Pount, poveljnik britanskega sredozemskega brodovja bo združil sedaj dve eskadri pod svoje poveljstvo. Dosedaj Anglija še ni nikdar imela tako močnega brodovja v Sredozemskem morju, celo za časa abesinske vojne ne. Velika Britanija bo poslala za okrepitev sredozemskega brodovja šest velikih križark in številne rušilce. V londonskih političnih krogih trdijo, da bo polovica britanskega brodovja ostala v Sredozemskem morju do začetka aprila, druga polovica pa bo odplula v Port Said in od tam zasledovala dogodke na daljnem Vzhodu.

Kominterna proti Poljski

Varšava, 26. januarja. AA. Odkrili so senzacionalne dokumente o navodilih tretje internacionale tajnim agentom, ki naj širijo komunistično propagando na Poljskem. Svojim agentom je kominterna naročila, da naj se porazdelijo na vse stranke in povsod ustvarjajo tisto razpoloženje, ki ga hoče kominterna.

Iz Rima v Rio de Janeiro v 19 urah

Mussolini čestita

Rim, 26. jan. AA. (Stefani). Ves italijanski tisk obširno piše o uspehu italijanskih letalcev. Predsednik Mussolini je poveljniku eskadrilje, polkovniku Biseu, poslal naslednjo brzojavko:

Italijanski narod z velikim navdušenjem pozdravlja bliskoviti polet »Zelenih mišic«. Preleteli ste Sredozemsko morje, Saharo, Atlantski ocean, prišli na cilj in še enkrat pokazali svetu moč fašističnih kril. Vsem pošiljam svoje najvišje priznanje.«

Ob brazilski obali so letala letela v višini 3800 m in so se nad Atlantikom borila proti silnim viharjem. Na letalu, ki ga je vodil kapitan Mosatelo se je pokvaril en motor. Ker je delovalo samo še dvoje motorjev, se je na ukaz poveljnika polkovnika Disideja spustil v Natalu. Ostala letala in tudi letalo Bruna Mussolinija so preletela progo nad 5360 km v 13 urah s povprečno hitrostjo 283 km na uro. Proga med Rimom in Riom de Janeirom je bila torej premagana v 19.17 urah. Letala pa so letela 24.20 ur in pri tem preletela približno 10.000 km. Ves čas med poletom so bila letala v stalni radijsik zvezi z vsemi radijskimi postajami in z radijsko postajo na letališču v Gvidoniu. Letalo kapitana Moscatelija bo nadaljevalo polet v Rio de Janeiro.

Bitka pri Teruelu

Rim, 26. jan. K bitki pri Teruelu in njenem vojaškem ter političnem pomenu je v »Relazioni Internazionali« izšlo sledeče poluradno pojasnilo: Po svoji zmagi v severni Španiji so imeli nacionalisti na razpolago precejšnje čete, ki so jih mogli postaviti na treh frontah: na aragonski fronti, na fronti pri Teruelu in pred Madridom. Ofenziva v prvi smeri bi nacionalistom prinesla osvojitev električnih central, ki dajejo pogon industriji v Kataloniji. Napad pri Teruelu bi v strategičnem in političnem pogledu mogel biti koristnejši. Toda za ofenzivo na tem mestu ni imel Franco na razpolago posebno ugodnega cestnega omrežja. Najpomembnejši bi bil napad na Madrid. Kajti od osvojitve Madrida je odvisna odločitev vojne v prilog generala Franca.

Rdeče poveljstvo je ukrenilo tri protiukrepe. Na madridski in na aragonski fronti, kjer pričakovalo napada, je okrepilo obrambne črte. Istočasno pa se je odločilo za nenadno ofenzivo na fronti pri Teruelu, hoteč s čisto taktičnim uspehom dvigniti potlačeno razpoloženje prebivalstva v rdeči Španiji. V ta namen so na teruelsko fronto iz Aragonije prepeljali 100 bataljonov. V strategičnem pogledu so se hoteli polastiti Teruela, ker predstavlja važno križišče prometnih zvez in občutno skrajšuje zvezo med Katalonijo in Madridom ter obenem preprečuje ofenzivo na špansko prestolnico. Proti grozeči ofenzivi pri Teruelu je tudi nacionalistično vrhovno poveljstvo vrglo tjakaj čete iz katalonske fronte. Vendar pa je s presenetljivim napadom rdečih bil Teruel odrezan. Toda že 28. decembra je Franco imel zbranih sedem divizij za protinapad s približno 300 topovi. Dan nato je bila sovražna fronta predrta. Zmagovalci so bili nacionalisti, toda zmage niso izrabili.

Rdeče čete so pokazale veliko določnost in borbenost. Toda dosegle niso niti taktičnega uspeha, ker se odseka pri Teruelu dejansko niso mogli polastiti. Rdeče čete so bile bolje oborožene, kakor v poletju v bitki pri Bruneti, vendar pa niso kazale več tistega poguma. Topovskega ognja niso mogli vzdržati. Pač pa so se dobro držale v medsebojnih borbah pehote. O političnem uspehu piše italijansko glasilo: Bitka pri Teruelu je zelo odjeknila po Španiji in po vsem svetu. Vendar je izid zelo negotov, kajti po prvih uspehih in upanju je položaj postal bolj kritičen za rdeče, ker je tudi notranji položaj v tem predelu Španije zelo slab. Kajti dejansko se napadalna sila rdečih izčrpava v presenetljivih lokalnih napadih, jasno pa je, da na ta način vojne usode ne bo mogoče spremeniti.

Po poročilih iz Salamance se je končno Francovim četam posrečilo, da so zasedle vse višine na desnem bregu reke Alfambre do njenega izliva v Turio. Pri tem sta bili uničeni dve rdeči brigadi, ki sta bili šele pred kratkim od komunistov sestavljeni v Albaceti in sta na tem odseku prejeli svoj krvavi krst in doživeli uničenje. Francove čete poskušajo sedaj osvojiti tudi levi breg reke Alfambre, in sicer proslulo gorovje Mansueto, ki je silno utrjeno. Zaenkrat je v akciji predvsem Francovo topništvo.

7500 »prostovoljcev« so poslali francoski komunisti

Pariz, 26. januarja. AA. (Stefani) Francoska komunistična stranka je poslala v rdečo Španijo od 1. do 20. januarja t. l. 7500 prostovoljcev. Od teh je zbrala v Franciji 4.200, druge so pa pripeljali iz ostalih evropskih držav. Med temi je 900 strokovnjakov za letalstvo, ki so prišli iz Sovjetske Rusije in ki so se izkrcali večinoma v francoskih pristaniščih ob Rokavskem prelivu. Odtod so jih nato poslali v Barcelono.

Preosnova praške vlade

Sprememba v zunanjem ministrstvu?

Praga, 26. jan. TG. V zvezi z govoricami o preosnovi češkoslovaške vlade, ki jo glasilo večinske vladne stranke agrarcev »Venkov« imenuje neobhodno potrebno, se slišijo glasovi, da bo tudi zunanji minister dr. Kamil Krofta odložil svoje ministrstvo in da pride na njegovo mesto dolgoletni čsl. poslanik v Parizu Osusky, ki spada med najstarejše in najožje sodelavce predsednika republike dr. Beneša. Dr Osusky je Slovak, kar bi imelo še poseben pomen za sestavo nove vlade. »Venkov« pravi, da je sprememba vlade, odnosno zamena nekaterih ministrov neobhodno potrebna, ker je sedanji režim bolj podoben »nadarbinskemu režimu« kakor pa vladi, ki jo država potrebuje. Posebno na področju zunanje politike je treba neki ožji krožek, ki je to polje vzel nekako v zakup in neprestano dela ovire, da bi se razvili zdravi odnošaji med Češkoslovaško in drugimi sosednimi državami, razpršiti in omogočiti politiko, ki bo odgovarjala nacionalnim potrebam države. Širijo se govorice, da bo izpadel iz vlade socialistični minister za pravosodje dr. Derer in da pride na njegovo mesto sedanji obrambni minister Mahnik, medtem ko bo zasedel ministrstvo za narodno obrambo neki znani general. Če te vesti odgovarjajo resnici, potem bi bilo pričakovati, da bo v novi češkoslovaški vladi prevladovala agrarna stranka tudi idejno in da bodo levičarski sotrudniki imeli nekoliko manjšo besedo. Predsednik agrarne stranke Beran je v velikem govoru pojasnil idejne osnove za preokret, ki ga zaenkrat samo naznanjajo po neuradnih virih.

Zagrebška vremenska napoved. Pretežno jasno.

Dunajska vremenska napoved. Večinoma oblačno, številne padavine, dež, čez en dan ali dva tudi v nižinah sneg.

Poročilo finančnega ministra

o dohodkih države v letu 1938-39

1270 milijonov več — brez novih davkov

Kakor sem že imel priliko povedati v finančnem odboru znesek 1270 milijonov, v kolikor je proračunski predlog dohodkov večji od sedaj veljavnega proračuna, nikakor ne predstavlja nove fiskalne obremenitve. Ves ta znesek 1270 milijonov se nahaja skoro brez izjeme že v presežkih dohodkov po sedanjem proračunu za leto 1937-1938, tako da je predlog le izraz teh presežkov. 665 milijonov ali 52.3% so dohodki, ki jih ima država ne kot davčna oblast, marveč kot lastnik in industrijec. **Prometne ustanove so udeležene s 364 milijoni, gozdovi in rudniki s 131.1 milijona. Ostanek približno 146 milijonov odpade na ostala državna gospodarska podjetja.** Od fiskalnih dohodkov v znesku 605 milijonov ali 47.7% od celotnega povečanja, zavzemajo dohodki od **posrednih** davkov nad tri četrtine (77.5%) ali 469 milijonov. Ta proračunski predlog dohodkov je izraz okrepljenega gospodarskega delovanja v naši državi, kar povzroča povečanje izdatkov, večinoma materialnih in rentabilnih, obenem pa omogoča tudi povečanje dohodkov. Številke kažejo: 1) da povečanje proračuna dohodkov za leto 1938/1939 odpade v nad 50% na gospodarske dohodke, ki niso v nobeni zvezi z javnimi bremeni in se ne tičejo davčnega obvezanca; 2) da so med fiskalnimi dohodki do treh četrtin dohodki, ki se stekajo brez pritiska finančnih oblastev, temveč samo na podlagi proste volje potrošnikov in njihove kupne moči, ki raste ali pada vzporedno z gibanjem konjunkture, in 4) da je ta presežek dohodkov večinoma določen za kritje izdatkov, ki bodo okrepili nacionalno proizvodnjo in izpopolnili gospodarsko opremo države.

„O novem pritisku davčnega vijaka ni govora"

Nekateri kritiki so dvomili v možnost proračunskih dohodkov v predlaganem znesku brez uvedbe novih ali povečanja obstoječih dajatev. Na to opazko bom odgovoril z najnovejšimi podatki o donosu proračunskih dohodkov za dobo od aprila do decembra 1937 po tekočem proračunu za 1937-1938. Dohodki v tem razdobju znašajo 8.884.312.200 din ali 108.58% proračunske ocenitve za prvih 9 mesecev. Doseženi presežek dohodkov znaša v nasprotju s proračunskimi številkami 701.8 milijona din. Meseca decembra 1937 je znašal donos 1.021.164.811 din ali 112.3%. December je peti mesec tekočega proračunskega leta, v katerem presegajo dohodki po vrsti eno milijardo dinarjev (avgust—december). **Takšnega donosa ni bilo v zadnjih sedmih letih. Ker znaša presežek dohodkov za prva tri tromesečja tekočega proračunskega leta 702 milijona dinarjev, smemo na koncu leta po pravici pričakovati presežek v znesku ene milijarde dinarjev.** Zato lahko pričakujemo po proračunu za leto 1938-39 še 270 milijonov. **O kakem novem pritisku davčnega vijaka ni govora, pač pa bo še popustil.**

Gospodarstvo se krepi

Na podlagi najnovejših podatkov o proračunskih dohodkih lahko trdimo, da je dvig dohodkov v zvezi s povečanjem davčne materije, ne pa s kakšnim pritiskom davčne uprave. Kraljevska vlada se dobro zaveda, da se pretirani davki sami sebe pojedo, ker izčrpajo vir, iz katerega se hranijo. Leta 1937 je nastalo mnogo več gospodarskih podjetij vseh vrst kakor leta 1936. **Samo na področju belgrajske obrtne zbornice so leta 1937 ustanovili nad 600 obrtnih obratov več kakor l. 1936. Na področju petrovgrajske trgovske in industrijske zbornice znaša prirastek trgovskih in drugih obratov 392 proti letu 1936. Število obvezancev pridobnine znaša 408.561 ali 25.000 več kakor l. 1936 in za nad 100.000 ali 32% več kakor leta 1935 (308.204 leta 1935 — 408.561 leta 1937).**

Od 12.180,000.000 din, kolikor znaša proračun dohodkov, odpade na fiskalne dohodke-dajatve 657.582,020.850 din ali 62.25%, na gospodarske dohodke pa odpade 4.597,979.150 din ali 37.75%. — Z davkom na poslovni promet znašajo posredni davki 5.211.1 milijona din, neposredni davki pa 2.699.5 milijona din. Dohodek od posrednih davkov znaša torej približno 148% od dohodka neposrednih davkov. Čedalje večji delež dohodkov od posrednih davkov v državnih fiskalnih dohodkih, ki je značilen ne le za naš proračun dohodkov, temveč tudi za proračun drugih držav, je v zvezi z gospodarsko naravo dohodkov od posrednih davkov. — Če povzamem ta pojasnila o proračunskem predlogu dohodkov za leto 1938-39, lahko rečem, da je ocenitev dohodkov realna, da smemo računati s presežkom 1270 milijonov v glavnem brez uvedbe novih in povečanja obstoječih dajatev in da ga bomo dosegli ne s pritiskom finančne uprave, marveč s krepkejšim bitjem gospodarskega življenja.

Število prisilnih davčnih eksekucij od konca 1934 do danes kaže ogromen padec. Leta 1934 je bilo 20.867 prodaj v vrednosti 10.320.728 din, leta 1935 samo 5.366 prodaj ali 70% manj, leta 1936 je padlo število na 4025 ali za 25% proti letu 1935; v prvih treh tromesečjih leta 1937 znaša vrednost prodanih stvari 1,281.044 din, kar pomeni, da je sorazmerno padla za novih 35% proti ustrezajoči dobi leta 1936.

Delo v zboru arhierejev

Belgrad, 26. jan. m. V arhierejskem zboru srbske pravoslavne cerkve se še vedno vodi samo načelna razprava o raznih aktualnih vprašanjih. Prav tako še niso dokončali svojega dela posamezni odbori ter arhierejski zbor sploh še ni prišel na dnevni red sedanjega zasedanja. Zaradi jutrišnjega pravoslavnega praznika sv. Save je danes več pravoslavnih škofov odpotovalo v svoje škofije. V petek bodo nadaljevali zasedanje. Doslej arhierejski zbor še ni sprejel nobenega konkretnega sklepa in posamezni govorniki zavzemajo do raznih vprašanj čisto svoja načelna stališča.

Izvozna zapora svinj v ČSR

Belgrad, 26. januarja. AA. Na podlagi čl. 8 veterinarske konvencije med Češkoslovaško in Jugoslavijo je kmetijsko ministrstvo češkoslovaške **republike zaradi sedanjega stanja slinavke in sapa v naši državi prepovedala izvoz svinj in njihovih delov, surovin, izdelkov in odpadkov, nadalje krme, sena in slame, iz okrajev Čakovec, Spodnja Lendava, Dravograd, Ljutomer, Maribor, Murska Sobota in Prelog.** Po pojasnilu carinskega oddelka seno in slama za pakiranje blaga ne spadata pod to prepoved, vendar ju je pa takoj po dostavi zažgati. Češkoslovaško kmetijsko ministrstvo si je pridržalo pravico, da v posameznih primerih napravi izjemo in izda posebna dovoljenja.

„Sedejeva družina" v Belgradu

Belgrad, 26. jan. m. Tukajšnje Prosvetno društvo je imelo nocoj spet svoj prosvetni večer. Na današnjem večeru je bilo predavanje o naši narodni manjšini. Po predavanju je bila v Belgradu ustanovljena »Sedejeva družina«.

Cerkev — braniteljica delavskih pravic

Kardinal Mundelein: „Naše mesto je pri delavcih"

Chicago, 24. jan. Čikaški nadškof kardinal Mundelein je v enem svojih govorov z nenavadno ostrino branil pravice delavstva.

Katoliška akcija, je izvajal kardinal, pomenja to, kakor se imenuje: akcija in ne besedičenje. Nič ne koristi poslušati predavanja o komunizmu in o komunizmu akademično razpravljati. Če hočemo kaj doseči, moramo nekaj praktičnega nuditi. Kakor zdravnik, moramo tudi mi imeti pripravljeno protisredstvo. V preteklosti je ameriški katolicizem včasih trpel zaradi tega, da je bil zaveznik na nepravi strani, ali pa so nas od te strani kar potegnili v zavezništvo. Sebični delojemalci so se Cerkvi laskali in jo imenovali veliko ohranjujočo silo, takoj nato pa od nje zahtevali, da igra policista napram tistim, katerim so sebični podjetniki plačevali nezadostne plače. Upam, da so ti časi za vedno za nami.

Naše mesto je pri revežih, pri delavcih, to so naši ljudje. Oni zidajo naše cerkve, oni posečajo božjo službo, njihovi otroci obiskujejo naše šole in naši duhovniki izhajajo iz njihovih vrst. Oni se ozirajo po nas, kadar rabijo vodstva, toda tudi takrat, kadar rabijo podpore. Nobenega dvoma ni, da obstoja nevarnost, da se komunizem razširi. Sv. oče nas na to opozarja. Toda nikar ne pustimo, da bi drugi z govorjenjem o tej nevarnosti hoteli kakor s plaščem pokriti koruptno prakso, ko vpijejo proti komunizmu, sami pa so socialno krivični in se bore proti odredbam o najnižji plači. Ako so dekleta in žene, ki dobivajo plačo 10 do 15 centov na uro, potem moramo uvideti, da tu ni vse v redu. Tu naj poprime katoliška akcija.

Pogumni govor kardinala Mudeleina je našel živahen odmev v vsem ameriškem časopisju.

Vse katoliške organizacije prepovedane — na Bavarskem

Monakovo, 26. januarja. AA. (DNB) Na podlagi § 1 naredbe državnega predsednika za varstvo naroda in države od 28. februarja 1933 so **v vseh bavarskih škofijah, kamor tudi spada škofija v Steyeru, prepovedana vsa katoliška mladinska društva, dekliške kongregacije in v zadnjem času ustanovljene nemške zveze. Prepoved so izdali zato, ker so se te organizacije s svojimi krajevnimi društvi »čedalje bolj oddaljevale od svojih verskih nalog in se bavile s protidržavnim delovanjem«. Tako so baje »njihovi voditelji uporabljali člane mladinskih društev za poročevalsko službo in za sestavljanje in razširjanje protidržavne in nezakonite propagande«. Vrhu tega so baje v sami organizaciji »imeli sistematičen protidržavni pouk ter so pri tem popolnoma zanemarili verske naloge«.**

Nemški katoličani ne smejo na evharistični kongres

Budimpešta, 26. jan. Ugledni katoliški list »Nemzeti Ujsag« poroča iz Berlina, da je hitlerjevska vlada zavzela odklonilno stališče radi udeležbe katoliških Nemcev na svetovnem evharističnem kongresu v Budimpešti. Ta vest je v budimpeštanskih krogih izzvala veliko presenečenje. Berlinski dopisnik omenjenega lista piše, da je sklep o prepovedi že dan, vendar pa bo objavljen pozneje. Po dosedanjih prijavah je bilo soditi, da bo prišlo iz Nemčije na kongres v Budimpešto nad 20.000. »Uj Nemzedek« označuje ravnanje Nemčije kot neprijateljsko dejanje proti Madžarski, ki je tudi v najtežjih časih zgodovine stala ob strani Nemčije, ne da bi mislila na svoje lastne interese.

Ukrotitev volilnih bojev v Romuniji

Bukarešt, 26. jan. b. Snoči je bila seja vlade, na kateri so razpravljali o bližnjih parlamentarnih volitvah. Vlada je sklenila, da se dovoli volivna propaganda samo priznanim strankam, ki so se prijavile osrednji volivni komisiji. Osebe, ki so tuje v posameznih volivnih okrajih, sploh ne smejo agitirati. Volivno agitacijo bodo lahko prirejali samo kandidati. Tako hočejo preprečiti, da bi agitatorji odhajali iz enega okraja v drugega. Državnim uradnikom je strogo prepovedano vmešavati se v politične zadeve, zlasti pa jim je prepovedana agitacija, tudi se ne smejo udeleževati političnih zborovanj. Vlada je dobila obvestilo, da nameravajo nekatere politične organizacije ustanoviti pol vojaške formacije, kar je takoj prepovedala. Policija in orožništvo imata nalog, da v slučaju potrebe takoj posredujeta, ker je to v interesu državnega reda in miru. Vlada je poklicala pod orožje en letnik orožniških rezervistov.

Iz Ženeve

Ženeva, 26. januarja. AA. (DNB) Svet Zveze narodov se je sestal k seji danes dopoldne. Predsedoval je iranski odposlanec Mustafa Agli paša. Seja je bila zaupna in je trajala točno eno uro.

Določitev dneva za sklicanje diplomatske konference, na kateri bi naj sklenili mednarodno konvencijo za varstvo nacionalnih umetnin, so odložili do maja. Svet je razen tega sprejel darilo v znesku 350.000 frankov, ki ga je poslala Rockefellerjeva ustanova. Darilo je namenjeno gospodarskemu in finančnemu delu Zveze narodov.

Pravijo, da bo imel svet prvo svojo javno sejo šele jutri popoldne.

Kakor navadno so bili pred začetkom dopoldne že številni sestanki med prisotnimi državniki. Tako je francoski zunanji minister Delbos sprejel najprej romunskega zunanjega ministra Micesca in z njim obravnaval vsa vprašanja dnevnega reda. Oba državnika bosta posvetovanja še nadaljevala. Delbos je tudi sprejel sovjetskega veleposlanika v Parizu Suriča in nazadnje še turškega zunanjega ministra Tevfika Ruždija Arasa. Danes se je izvedelo, da bosta Francija in Velika Britanija na tem zasedanju le podali skupno izjavo o usodi ženevske ustanove.

Strašna eksplozija v Franciji

Pariz, 26. jan. c. Proti večeru se je izvedelo, da je število smrtnih žrtev pri eksploziji v Villejuifu pri Parizu narastlo na 12. Boje pa se, da bo še več ranjencev umrlo. Do eksplozije je prišlo v trenutku, ko so policijski nameščenci izpraznjevali neko tajno skladišče orožja. Ko so nalagali bombe in granate na avtomobil, je nastala strašna eksplozija. Delavce, ki so bili blizu, je dobesedno raztrgalo na kosce, ki so se razleteli 300 m daleč in 2 km naokoli so na vseh hišah popokale šipe. Notranji minister Sarraut je takoj prihitel na kraj nesreče in sam vodi nadaljnjo preiskavo. Vzrok eksplozije še ni znan.

Smučarske tekme

Garmisch-Partenkirchen, 26. jan. AA. (DNB) Tekma v smuku v okviru drugega mednarodnega zimskega tedna se je končala z naslednjim izidom: I. Roman Wendle, Nemčija, 4:22.4 II. Erhardt Kneissel, Avstrija, 4.27. III. Joseph Gantner, Nemčija, 4:30.8. IV. Tadeus Schwabl, Avstrija 4:31.4 V. Hans Chemser, Nemčija, 4:34.6 — Svetovni prvak Emil Allais, Francija, je odstopil od tekme po nekaj sto metrih. Tudi italijanski prvak Sertorelli je zaradi večjih poškodb odstopil.

Dr. Stojadinović v prostorih JRZ

Belgrad, 26. jan. m. Predsednik glavnega odbora JRZ dr. Stojadinović je snoči obiskal strankine prostore v Dečanski ulici. Predsednika je pozdravila mladina JRZ ter tajniki glavnega odbora minister dr. Krek, Ljubo Pantič in Dušan Trifković. Dr. Stojadinović si je nato s spremstvom ogledal dva krajša filma o lepoti jadranske obale ter film iz Skoplja ob priliki blagoslovitve letala na skopljanskem aerodromu. Filma sta bila prikazana z najnovejšega ročnega aparata, ki ga je izdelala tvrdka »Agfa«. Nato si je Stojadinović ogledal ostale prostore strankinega odbora ter se je dalje časa zadržal v čitalnici in klubskih prostorih dijaštva JRZ.

Društvo nemških akademikov v Mariboru razpuščeno

Maribor, 26. januarja.

Kakor smo izvedeli, so oblasti danes razpustile nemško akademsko društvo v Mariboru, v katerem so bili organizirani vsi nemški visokošolci iz Maribora, Ptuja in Dravske doline in ki večinoma študirajo v tujini. Društvo je bilo razpuščeno zaradi prekoračenja delokroga. Kakor se govori, so člani tega društva tudi izdajali ilegalne letake v obliki časopisa, ki so ga razmnoževali na razmnoževalnem stroju in je nato krožil v Mariboru med tukajšnjimi Nemci in nemčurji.

Cemu služi delo krščanskih socialistov

Glavno glasilo JNS »Jutro«, ki analizira članke v »Delavski pravici«, glasilu krščanskih socialistov, pisanje tega lista končno sledeče karakterizira:

»Naša javnost mora biti krščanskim socialistom v njihovi težki borbi hvaležna za eno: iz skušenj, ki so jih doživeli na svoji lastni koži, potrjujejo, kako nepošteno in neiskreno je tisto farizejstvo, zavoljo katerega so se napredni Slovenci vedno tako dosledno in za ceno najtežjih žrtev borili proti zlorabi vere in cerkve v našem javnem in zasebnem življenju.«

Krščanski socialisti bodo gotovo od svoje strani hvaležni za simpatije, ki jih njihova »težka borba« uživa v »Jutrovem« taboru in še bolj so lahko ponosni na pohvalo, ki jo njihovo »krščansko socialistično delo« žanje pri naših framasonih.

Obračun belgrajskega velesejma

Iz letnega poročila predsednika belgrajskega velesejma posnemamo, da je velesejem v letu 1937 računal s 7,700.000 din izdatkov, od katerih je bilo 6,600.000 namenjenih za gradnjo novih paviljonov. Po zaključnih računih pa so stroški dosegli vsoto 14,932.606 din in sicer 1,564.293 za razne izdatke v organizaciji velesejma (namesto predvidenih 1,100.000 din), za gradnje na sejmišču 13,386.412 din (namesto predvidenih 6,600.000 din). Proračun za prihodnje leto je izravnan na vsoti 4,700.000 din. Za razširjenje sejmišča bodo najeli posojilo v znesku 3 milijonov din.

Poslanci izven skupščine in senatne volitve

Že ob potrditvi kandidatnih list JRZ in SDK za bližajoče se nadomestne senatne volitve se je pojavilo pravno vprašanje, ali imajo tisti poslanci, ki so pri volitvah sicer dobili zadostno število glasov, pa niso šli v skupščino in niso dali verificirati svojih izvolitev, volivno pravico ali ne. Poslanca Josip Palajič in Marko Domovič, izvoljena na listi dr. Mačka, sta pri okrožnem sodišču v Zagrebu vložila zahtevo, da ju vpiše v seznam volivnih upravičencev za senatne volitve. Sodišče pa je zahtevo odbilo, sklicevaje se na čl. 11. zakona o poslovnem redu v skupščini, ki pravi: »Dokler poslanec ne položi prisege, ne more opravljati poslaniških dolžnosti«. Tako je torej sodišče odločilo v tem primeru. Po drugi strani pa je sedaj dr. Maček naprosil dr. Milovana Žaniča, da v imenu vseh 37 poslancev z njegove liste v savski banovini vloži pritožbo, da bi bili vpisani v seznam volivnih upravičencev za senat.

Pomanjkljivost Birčaninove liste

Okrožno sodišče v Novem Sadu je 22. januarja že potrdilo kandidatno listo za senatne volitve, katere nosilec je Ilija Trifunović Birčanin, bivši predsednik »Narodne odbrane« in znan iz gonje proti konkordatu. Sedaj pa je okrajni glavar njegovega domačega okraja, v Jasenicah, sporočil banski upravi v Novem Sadu, da kandidat Džokič Čedomir iz Kusalka ni dal pismenega pristanka za kandidaturo na tej listi. Ker je to eden izmed pogojev, ki jih zakon zahteva za veljavnost liste, rok za vlaganje list pa je že potekel, te pomanjkljivosti ne bo več mogoče popraviti.

Simbol krščanskih socialistov

Po »Delavski pravici« posnemamo, da so krščanski socialisti, organizirani v Jugoslovanski strokovni zvezi, ki je za smernice svojega socialnega delovanja sprejela papeške okrožnice, dobili novo znamenje — simbol: križ in kladivo (»Del. prav.« oboje piše z veliko začetnico, ne razumemo, čemu). O pomenu tega znamenja piše: »V Križu in Kladivu je razumeti vse ono, kar je višek končne sreče, končnega cilja, je višek naše borbe, našega dela in trpljenja. V tem simbolu je razumeti tudi način in upravičenost vseh naših borb proti onim, ki so pred 2000 leti, ki so vsako stoletje in ki še prav posebno sedanji čas živijo »življenje« s sredstvi in načinom, z grehom in tiranijo, z lažjo in krivico. po našem simbolu gre borba proti vsemu, kar ni krščansko, še prav posebno proti hinavstvu, farizejskemu krščanstvu.« — Križ ima že dve tisočletji določeno vsebino, zato more služiti za ponazoritev samo tega, kar pod njim ves svet že pojmuje. Kladivo je bilo pred nastopom komunizma nevtralno znamenje (v srednjeveških cehih strokovno), komunizem pa ga je v zvezi s srpom privzel za svoj znak in ga s propagando kot takega tudi uveljavil. Zato so se doslej krščanske organizacije varovale mešanja teh znamenj. Slovenski krščanski socialisti, organizirani v JSZ, so prva krščanska delavska organizacija na vsem svetu, ki so si križ in kladivo izbrali za svoje znamenje in v tem izrazili tudi borbo »proti onim, ki so pred 2000 leti živeli z grehom in tiranijo, z lažjo in krivico«.

Belgrad, 26. jan. m. Državni odbor, ki vodi priprave za volitve senatorjev, se bo spet sestal 29. t. m. Pretresal bo vse gradivo v zvezi s temi volitvami.

Osebne vesti

Belgrad, 26. januarja. AA. S kraljevim ukazom na predlog kmetijskega ministra je premeščen za višjega veterinarskega pristava v sedmi skupini k okrajnemu načelstvu v Slovenjem Gradcu Franc Herković, doslej v Črnomlju.

Belgrad, 26. jan. m. Postavljeni so: za starešino okrajnega sodišča 4. skup. 1. stopnje v Litijo Franc Tratnik, sodnik okraj. sodišča v Ptuju; za sodnika 7. skup. na okraj. sodišču v Dolnji Lendavi Otmar Cvirn, sodni pristav 8. skup. na okr. sodišču v Murski Soboti. Za okrajnega sodnika 7. skup. v Ljutomeru Stanko Kmelavs, pristav 8. skup. v Ložu; na okrajno sodišče v Ptuj je postavljen dr. Robert Kramberger, sodnik okrajnega sodišča v Dolnji Lendavi. Za pisarniškega uradnika 6. skup. so postavljeni na dosedanjem službenem mestu: Franc Osolnik, Matija Zagorjan, Franc Borel na okrožnem sodišču v Novem mestu, Drašler Ivan na okraj. sodišču v Novem mestu. Za višjega pisarniškega oficiala 7. skup. je postavljen Franc Tumpej na okr. sodišču v Ljubljani. Z odlokom finančnega ministra je postavljen za davčnega uradnika na davčno upravo v Kočevje Franc Hartman.

Dunajski zvezdoslovec o včerajšnji nočni svetlobi

Dunaj, 26. januarja. b. Z vseh strani prihajajo vesti o nenavadnem nebesnem pojavu, ki so ga ljudje lahko opazovali snoči med 8.30 in 10.30 tudi na Dunaju. Prav tako prihajajo poročila, da so ta pojav videli na skrajnih mejah Evrope. Reuterjev urad poroča iz posameznih krajev Anglije, da je tam na tisoče in tisoče ljudi opazovalo krasno polarno svetlobo. Enake vesti prihajajo iz Norveške, Italije, Španije in Portugalske, kjer so zlasti astronomi z veseljem opazovali krasno igro narave. Glasoviti dunajski astronom prof. dr. Osvald Thomas je izjavil, da polarne svetlobe v takšnem sijaju in lepoti, kot jo je videl preteklo noč, ne bo mogoče videti dolga desetletja v naših zemljepisnih legah. Učenjakom je pojav popolnoma znan. Ta pojav je v zvezi s tem, da je delovanje sonca ravno sedaj tako močno in burno, da sončni žarki proizvajajo magnetne viharje v nadzemeljskih sferah ter so posledica tega svetlobni pojavi, kadar električni žarki prodirajo v magnetna polja. Pojav se je odlikoval z naglimi izpremembami. Na Dunaju je napravila polarna svetloba nenavaden vtis. Skoraj vsi Dunajčani so zapustili svoja stanovanja in odšli na prosto ter opazovali svetlobo. Vse gasilske straže in tudi orožništvo so bili alarmirani, ker so prvotno mislili, da je nekje izbruhnil velik požar, kar pa se je kmalu izkazalo, da ni res. V tem trenutku je postala astronomija najbolj priljubljena znanost. Prof. Thomas pravi, da so astronomi že dalj časa pričakovali polarno svetlobo v naših krajih. Že pred nekaj tedni je poročal astronom iz Osla g. Störmer, da bo prišla polarna svetloba rdeče barve nad Evropo, toda prihod te svetlobe je presegel vsa pričakovanja. Tako lepega prizora v naših krajih še ni bilo. Zadnja slabotna polarna svetloba, ki jo pozna prof. Thomas, je bila v letih 1870 in 1908.

V Črni gori so mislili, da bruha Vezuv

Belgrad, 26. jan. m. Polarni sij se je snoči videl tudi nad Belgradom ter je trajal od 9 skoraj do 11. Nenavadni svetlobni pojav so opazovali po ulicah številni gledalci. Polarna svetloba se je videla tudi v ostalih krajih po Srbiji in Črni gori. Prebivalstvo je bilo vznemirjeno ter je mislilo najprej, da je izbruhnil požar, drugi pa so zatrjevali, da je pričel zopet bruhati Vezuv.

Francoski poslanik v Ljubljani

Ljubljana, 26. jan.

Novi francoski poslanik na našem dvoru, g. Raymond Brugere je danes uradno obiskal Ljubljano. V Ljubljano je dospel z Orient-Simplon ekspresom snoči ob 9.38. Na kolodvoru so ga pozdravili ljubljanski župan dr. Adlešič, tukajšnji

francoski konzul g. Remerand s prof. Detelo, ravnatelj TPD g. Julliard v imenu tukajšnje francoske kolonije in drugi. Francoski poslanik se je nastanil v hotelu »Union«. Danes dopoldne ob 10 je obiskal v spremstvu konzula Remeranda in prof. Detele bana dr. Natlačena. Obiskal je nato še mestnega župana dr. Adlešiča, škofa dr. G. Rožmana in divizionarja generala Toniča. Ob 1 mu je priredil g ban v banski palači skupno kosilo, popoldne pa se je francoski poslanik udeležil čajanke v prostorih Auto-kluba, katere se je udeležila tudi odlična ljubljanska družba.

— **Pri zaprtju**, motnjah v prebavi vzemite zjutraj na prazen želodec kozarec naravne »Franz-Josef grenčice«.

Prešernova oporoka spet najdena

Kranj, 26. januarja.

Mnogo slovstvenih zgodovinarjev je že imelo v rokah oporoko dr. Franceta Prešerna, oziroma zapisnik sodne razprave o njegovi zapuščini, ki ga je hranilo okrajno sodišče v Kranju. Najvažnejše stvari iz te razprave so že objavljene in znane, za natančnega raziskovalca tega debelega zapisnika bi pa morda še bila kaka podrobnost, ki bi bila za poznavanje naše preteklosti in zlasti Prešerna koristna. Zato je bila že večkrat izražena želja, naj se ves ta zapisnik prenese kam drugam, v varnejšo shrambo, da bi bil na razpolago kasnejšim raziskovalcem. Ko je dr. Žigon pisal o tej razpravi v »Izvestju kranjske gimnazije«, je imel ta zapisnik še v rokah, pozneje pa se je v arhivu okrajnega sodišča v Kranju, katerega prostori so primerni kvečjemu za repo, ne pa za stare dokumente, nekam zamešal in je bilo že veliko povpraševanje po njem. Te dni pa se je dr. Žontarju posrečilo, da ga je med kupom aktov iz leta 1848 ponovno našel, nato ga je predstojnik sodišča prevzel v svoje varstvo. Najbolje bo, da se sedaj ta zapisnik, ko je zopet dostopen, prenese v muzej, ker ni resnega upanja, da bi sodišče do takrat, ko bo ta zapisnik izgubil svojo vrednost in veljavo, dobilo boljše prostore za svoj arhiv. V teh prostorih pa najboljši arhivar ne more spraviti dokumentov, ki vsak dan dohajajo, na tak način, da se po natrpanih policah starega papirja in po tleh ne bi kako zamešali ali da jih zatohlost ne bi uničila. Prostori kranjskega sodišča so posebno vprašanje, zato naj jih bo zapisnik zapuščinske razprave o Prešernovi imovini rešen.

Redka nebesna prikazen

Severni sij nad Slovenijo in ostalo Jugoslavijo

Nad Ljubljano

Ljubljana, 26. januarja.

Sinoči je nad vso Slovenijo zažarel čuden sij, ki si ga ljudje, v kolikor so ga videli, niso znali razložiti. Bil je severni sij, ki ga je v naših krajih le silno redko mogoče videti. Iz osredja ljubljanskega mesta tega sija ljudje niso mogli videti, ker je nad središčem ob Ljubljanici ležala gosta megla, pač pa so ga videli lahko povsod zunaj v predmestjih.

Z Ljubljanskega polja nam poroča prijatelj: Sedel sem doma v svoji sobi ob pol 10 zvečer. Naenkrat se mi je zazdelo, da je zunaj svetloba močno narasla Okno mojega stanovanje je obrnjeno proti Ljubljani. Čudno se mi je zdelo, kaj bi utegnilo povzročiti to močno zunanjo svetlobo, ker na nebu nisem skozi okno videl nobenega žarenja. Škoda, da nisem šel ven na prosto, kjer bi bil lahko videl, kar so videli drugi.

Iz Most nam poroča prijatelj: V torek okoli pol 10 zvečer nas je šla večja družba iz Vodmata proti Predovičevi ulici na Selu. Ko smo zavili od Slapničarjeve ulice na Predovičevo, smo na severni strani zagledali čudno se žareče oblake. Bila sta prav za prav videti dva oblaka, ki sta se raztezala nekako od tovarne za klej pa do kemične tovarne. Bila sta precej razpotegnjena in razpočena. Oblaka sta bila krvavo rdeče barve, ki je močno žarela, dasi se je od časa do časa zazdelo, kakor da bi svetloba pojemala. Zdelo se nam je, da se oba oblaka premikata od tovarne za klej proti kemični, to se pravi, od severnozahodne na južnovzhodno stran Spočetka smo mislili, da nekje v Zeleni jami gori in da je to le odsev silnega ognja. Ker pa nismo nikjer zapazili nobenega ognja, smo mislili, da je ta prikazen le odsev kakega zelo oddaljenega požara, ki se odbija v obeh oblakih dima med tovarnama. Omenjam, da sta oba oblaka bila prav gotovo oblaka, ker smo sicer okoli in okoli lahko videli jasno zvezdnato nebo nad nami in proti severu. Ker se nam je zdelo, da mora požar biti zelo daleč, tega nismo sporočili »Slovencu«, kar smo spočetka mislili storiti. Ko sem čez eno uro pogledal v tisto smer, ni bilo nikjer nobenega sledu več o čudnem žarenju.

Zadrega na ljubljanski reševalni postaji

V posebni zadregi je bila ljubljanska reševalna postaja. Kmalu po 9 so njen telefon pričeli klicati razni radovedneži, ki so spraševali, kje gori, da je nebo nad vso Ljubljano tako rdeče, drugi pa so zopet opozarjali gasilce, naj bodo pripravljeni, ker mora nekje goreti. Gasilci so bili seveda zaradi teh večnih telefonskih klicev in tudi osebnih posredovanj nekoliko zbegani in v zadregi, ker niso vedeli, kam naj se podajo s svojimi motorkami, ker nihče ni mogel povedati nič določnega kje gori. Šele ko je po dobri uri rdečkasta svetloba na nebu sama ponehala, se je končala zadrega gasilcev. Preplah Ljubljančanov pa bi bil še večji, toda nad Ljubljano je ležala gosta megla, ki je zagrnila nenavadni nebesni pojav radovednim očem.

Iz včerajšnje druge izdaje

Že snoči smo prejeli iz raznih krajev Slovenije in ostale države obširna poročila o tem, za naše kraje nenavadnem pojavu. Ker je bila prva izdaja »Slovenca« že zaključena, smo priredili drugo izdajo. Za naše naročnike, ki so prejeli prvo izdajo, bomo v naslednjem na kratko ponovili ta poročila.

Nad Mariborom in vso Štajersko je v torek od pol devetih do pol desetih zvečer zažarelo nebo v temnordeči karminasti barvi. Svetloba je prišla na nebo s severnozahodne strani, zato so ljudje mislili, da nekje na Koroškem silno gori. Svetloba se je valila po nebu kakor razbeljeni oblaki, vmes so prhutali dolgi svetlobni žarki kakor široki trakovi. Zvezde so se na prej jasnem nebu poskrile in jih je bilo mogoče skozi to svetlo plast videti le tu in tam. Svetloba se je pomikala po nebu nekako proti jugozahodu. Ko je ob pol desetih ugasnila, je kmalu zatem ponovno prišla in je žarelo nebo do desetih. Žarenje so videli po vsej mariborski okolici, v Ptuju, Črni, v Prevaljah, Dravogradu, povsod je ljudstvo vznemirjeno opazovalo ta nenavadni pojav, ki je po svoji ostrordeči svetlobi vzbujal skoraj grozo.

S Pokljuke na Gorenjskem so nam sporočili, da je kmalu po devetih nebo nad Karavankami zažarelo v nenavadni svetlobi, da je bilo po planinah vse svetlo kakor podnevi. Golica je bila vsa v ognju in so mnogi že mislili, da gori ali pa, da je vsaj za njo na Koroškem velik ogenj. Svetloba je trajala kakih 20 minut.

Na Jesenicah je povzročila svetloba veliko razburjenje. Najprej so vsi mislili da gori Golica in Stol ter vsa gorska stran, pozneje pa so prišla poročila tudi od drugih strani, ki so na Jesenicah želela zvedeti kaj podrobnejšega o tem pojavu, ki so ga opazili tudi v Podroščici, v Kranjski gori in na Bledu.

V Senju so med 9 in 10 doživeli uro groznega razburjenja Nebo je zažarelo v kričeče rdeči svetlobi, ki je osvetljevala vso obalo in se čudno odsevala v morju. Svetloba je pojemala, pa se spet okrepila, vmes so švigali po nebu ostri svetli pasovi kakor bliski in čulo se je zamolklo bobnenje kakor grmenje. Ljudstvo je preplašeno planilo iz hiš proti pristanišču, misleč v prvih trenutkih, da se je na morju zgodilo kaj groznega. Nekateri so padali na kolena in molili, drugi so preplašeni begali sem in tja, vsi pa so vsak trenutek pričakovali še kaj groznejšega. Isti pojav so opazili na Sušaku, v Crikvenici in v vseh mestih hrvatskega Primorja. Okrog 10 je svetloba ponehala in utonila proti italijanski strani v morju. Otok Krk so ljudje videli kakor podnevi.

Podobno poročilo smo prejeli tudi iz **Splita**, kjer je bila najmočnejša svetloba okrog pol desetih. Vsi otoki pred Splitom so bili ožarjeni. **V Sarajevu in nad ostalo Bosno** so opazili močno svetlobo ob devetih zvečer. V Belgradu pa je bilo nebo svetlordeče med 9 in 11. Tudi nad vojvodinsko ravnino je nebo žarelo. Okrog 11 je svetloba po počasnem pojemanju ugasnila.

Vznemirjenje v Celju

Celje, dne 26. jan.

Snoči okrog pol 9 se je pričelo nebo na severnozapadni strani nenadoma močno rdečiti. Sij je bil zelo močan, je pa po približno 20 minutah skoraj popolnoma izginil, nakar se je okoli četrt na 10 ponovno pokazal z močnejšim in tudi obsežnejšim sijajem. Številni Celjani kakor tudi okoličani so opazili ta nenavadni prizor, v mestu so mislili, da je požar kje v Savinjski dolini, okoličani pa, da gori kje v mestu. Oglasile so se tudi sirene celjskih tovarn, kar je mnenje ljudi o požaru potrjevalo. Gaberski gasilci so takoj, ko so se oglasile sirene, stopili v akcijo in se z vso brzino odpeljali proti Rožni dolini. Ker pa seveda do požara niso prišli, so se vrnili s tega brezuspešnega nočnega izleta. Tudi celjski gasilci so bili takoj v najboljši pripravljenosti in so se že hoteli odpeljati na svojem avtomobilu na kraj požara. Bili pa so toliko previdni, da se niso marali takoj podati na pot in so telefonično vprašali nočnega čuvaja na Miklavževem hribu, naj natančno pregleda vso Savinjsko dolino. Ko pa niso dobili nobenega točnega poročila in je sij med tem časom že skoraj izginil, se je šofer izkobacal iz avtomobila. Tako smo dobili tudi poročila iz raznih krajev Savinjske doline, okrog Pilštanja pa so se baje razna gasilska društva tudi napotila s popolno opremo proti kraju domnevane nesreče. Sij je bil najmočnejši okrog četrt na 10 do pol 10 ter je do 10 prenehal. Okrog pol 11 se je nebesni žar vnovič pojavil, tokrat pa v manjšem obsegu.

Severni sij.
Slika je bila posneta dne 7. febr. 1932 v Tromsö.

Vodice

V torek zvečer ob 9 smo opazili na severnem nebu krvavordečo svetlobo, ki se je hitro premikala in širila Sprva je izgledala kakor krvavordeči oblaki, nato pa se je nebo nad vrhovi začelo svetliti, kakor da bi se delal dan. Ta svetloba je bila obdana s krvavordečim obokom preko vsega severnega neba. Od časa do časa je šinil mimo rdeče svetlobe žarek bolj blede svetlobe, podoben vojnemu žarometu, ki se je kar vidno premikal navpično. Pojav je trajal nad eno uro.

Mnenje g. kanonika Sušnika

Kanonik Sušnik je znan kot strokovnjak na polju astronomije in meteorologije. Na našo prošnjo, naj se izjavi o včerajšnjem pojavu, nam je povedal:

Snočnja svetloba je bil severni sij. Navadno ga vidijo le v severnih krajih, zlasti onkraj tečajnika, kjer je pogosta naravna prikazen, zlasti v zimskih nočeh. Severni sij navadno zagrne obnebje z rdečkasto svetlobo. Po večini se kaže nad severnim tečajem al manjši lok, iz katerega izžarevajo svetli žarki, ki imajo po večini smer proti magnetskemu tečaju Magnetski tečaj ni istoveten z zemeljskim tečajem, temveč je na skrajnem otočju Kanade, imenovanem Bootia Felix. Iz česa ta svetloba obstoja, je še danes po večini nerešeno vprašanje. Le toliko je znano, da je ta severna luč v tesni zvezi z zemeljskim magnetizmom. Morda so to različni položaji napetosti magnetične sile med zemljo in ozračjem! Dolgo časa so dvomili, ali ni ta pojav izven zemeljskega izvira. V novejšem času pa so z merjenjem dognali, da so to svetlobni pojavi, nekako bi rekel v stratosferi, v nadzemeljskem ozračju. Tudi so veščaki skušali to višino dognati na ta način, da sta dva opazovalca na istem meridianu, pa vendarle drug od drugega precej oddaljena, opazovala kot, pod katerim se kaže ta pojav. Različna opazovanja so pokazala, da so ti svetlobni pojavi od 5 do 150 km visoko nad zemeljskim obzorjem. Nekateri strokovnjaki pa so dognali tudi višje številke.

Vse to merjenje je pa zelo problematično, ker sta bila opazovalca drug od drugega zelo oddaljena in ni gotovo, da bi mogla oba istočasno usmeriti svoj pogled na isto točko pojava.

Severni sij je pojav, ki se vidi v severnih krajih, v Evropi zlasti v severni Skandinaviji, še bolje pa se vidi, če se z ladjami bližamo še dalje proti severu Tudi se ta pojav ne prikaže vsako zimsko noč Sorazmerno se vidi ta prikazen od tretjine do polovice dneva. Tudi moč svetlobe je zelo spremenljiva Mnogokrat so ti pojavi, kakor v snočnjem primeru, vidni tudi v naših krajih.

Dostikrat se pokažejo namesto žarkov oblike velikanskih zaves ali zagrinjal. Vsa navidezna slika se vedno spreminja: iz ene slike preide v drugo ali pa nastanejo čisto nove podobe. V novejšem

— **Pri ženah**, ki več let trpe na težki stolici, deluje vsakdanja uporaba naravne **»Franz-Josefove«** grenke vode. Zavžite zjutraj in zvečer po četrtinki kozarca, zelo uspešno Tudi bolj občutljive pacientke rade jemljejo **»Franz-Josefovo«** vodo, ker se že v kratki dobi pokaže zelo prijeten učinek.

Ogl. reg. S. br. 30474/35.

7. dan na sporedu! Ogromna unionska dvorana do danes še ni mogla zajeti vseh navdušenih občudovalcev tega filma! Triumf, kakršnega doslej še ni doseglo nobeno filmsko delo!

KINO UNION Telefon 22-21

H. Jaray, H. Stork in drugi člani dun B rgtheatra. Poje zbor Wiener Sängerknaben.

Predstave ob 16., 19.15. in 21,15. uri

Samo še danes in jutri!

Ne zamudite!

Kirchfeldski župnik

Opozarjamo, da predvajanja tega filma ne bomo podaljševali pod nobenim pogojem!

Roland Dorgelès: 8

Kaj sem doživel v Rusiji?

(Nadaljevanje.)

Neusmiljeni justici se ne čudim — revolucijam je sojeno, da širijo razuzdanost in zatirajo krepost —, toda ugotoviti moram, da se izvaja z isto strogostjo proti onim, katere bi bila dolžna varovati. Kmeta in delavca pritisne zakon, kakor hitro skušata razpravljati o kaki odredbi, zlasti še, če odložita orodje.

Ne mine teden, da ne bi pošiljali delavcev pod pretvezo »sabotaže načrta« ali »protistahanovskega dela« v masah na sever, v tundre, v transsibirske ladjedelnice ali na kanal Moskva-Volga. »Sabotaža« je varnostni plašč, s katerim pokrijejo vsako krivico.

Če bi se skušal v Franciji uveljaviti sovjetski delovni sistem, bi še isti dan izbruhnila splošna stavka. Naj mi nihče ne ugovarja, v dokaz svoje trditve se hočem opreti na ustavo:

Člen 118 —Državljani SSSR imajo pravico do dela in do kakršnekoli zagotovljene zaposlitve, z odškodnino za njihovo delo, **oziraje se na njegovo količino in kakovost.«**

Za vsakogar je to jasen dokaz, da proletarska republika formalno dela proti programu CGT. Če so francoski delavci ostali v tovarnah in stopili v stavko, so hoteli s tem doseči kolektivno pogodbo, ki bi določala minimalen zaslužek **brez določitve kakšnega dohodka.** Rdeči zakon pravi drugače. Prizadevno delo, izsiljena produkcija.

Kje je delavec najbolj izkoriščan? V Sovjetski Rusiji — po odredbah samega tovariša Stalina.

»O, usoda »tovariša« nikakor ni zavidljiva. Kakor da bi vsega trpljenja ne bilo dovolj, je moralo priti še nekaj: nov sistem, ki jim še bolj greni trdo življenje. Za ta sistem, za to novo organizacijo dela je odgovoren prav delavec, ukrajinski rudar Stahanov, danes proslavljen po vsej Sovjetiji.

Dejansko ni ta mladi kopač iznašel nič novega. Samo s svojo črpalko je znova odkril znamenito Taylorjevo metodo. Neovirano je prilagodil postopek specializacije in dohodka v vsej svoji sili.

Stahnovstvo je morebiti izvrstno sredstvo za zátor slovanske lenobnosti (ruskemu delavcu najmanj diši urno delo), toda prav proletariat nosi vso njegovo težo.

»Količina naše proizvodnje se je povišala od petdeset na sto,« ponosno naznanijo nekatera podjetja. To se pravi, da so morali delavci za skromno plačo napraviti še enkrat toliko. Če bi se to zgodilo v Franciji, bi tovarne ne bile samo zasedene, marveč v ruševinah.

[illegible] stahanovstvom so še v časti in slavi živeli »udarniki«, plačani na razne načine, zlasti da so dobivali v kooperativih blago po najboljši ceni, toda po denarni reformi je vlada našla enostavnejšo pot v odkritem posnemanju kapitalističnih metod. Plačali so prirastek dela. Vaba po dobičku je bila tako odobrena in potrjena.

Delavec, ki ne opravi odmerjenega dela, preide v nižjo skupino in v zvezi s tem se zmanjša tudi plača.

Komaj se je delavec privadil novemu redu, se je tudi povprečna velikost dvignila. Plače pa se niso temu primerno povišale. Tako na primer se je v železni industriji osnovna proizvodnja pomnožila za 25%, medtem ko se je zaslužek povečal komaj za 10%.

Kljub udarcu stahanovskega sistema ostaja celotni dohodek sovjetske industrije dosledno na nižji stopnji kakor pri tuji industriji. »Trideset od sto«, ej priznal na kongresu stahanovcev ljudski komisar za težko industrijo. Kakovost je pod kritiko. Kovinarska tovarna v Makievu neprestano dobavlja ukrivljeno pločevino in znamenita tovarna za avtomobile v Gorkem (katere dohodek niti na pol ne doseza Fordovega) izdela po službenih podatkih 25% neuporabljivih motorjev. Pri novih zgradbah ti padejo v oči velike nedovršenosti. Nepremičnine, ki so stare komaj deset let, dobivajo razpoke in opaži se krušijo.

»Kadar bomo utegnili, bomo delali boljše,« odgovarjajo teoretiki. »Najprej je treba napraviti najnujnejše.« In če hočejo doseči določeno količino proizvodov, kakršno predvideva načrt (kajti uradniki že v naprej podčrtujejo odmerjene številke), tedaj se mora tudi vse človeško dejanje in nehanje pospešiti.

Na bregovih Neve sem videl stahanovce, ki so raztovarjali les. Delali so kot črna živina — poudarjam, več kot sedem odmerjenih ur —, pa so zaslužili komaj 375 rubljev na mesec.

»V Stockholmu bi zaslužil trikrat toliko,« mi je pravil Šved, ki me je vozil.

Gospodarica država, ki hoče navdajati s pogumom to križarsko vojno težakov, ne izbira nobenega sredstva. Slike raznovrstnih delovnih rekorderjev boš videl po zidovah; okrašeni so z različnimi redovi, zbirajo se na Krimski obali in v prijetnih letoviščih na Kavkazu. A ob vsem tem zvračajo njihovi delovni tovariši vse svoje trpljenje in zlo nanje.

»Ti si kriv, če mora biti proizvodnja višja. Zaradi tebe so nam znižali zaslužek za deset rubljev . . . «

Tako se prične tiho vretje v tovarni, v ladjedelnici, v rudniku.

To protistahanovsko gibanje je kmalu zavzelo tak obseg, da je svet ljudskih komisarjev postal vznemirjen. Spričo dejstva, da je sodstvo v SSSR le zvok brez vsebine, so bili nezadovoljneži proglašeni za »saboterje« in sledilo je prognanstvo v masah. Nobena sodba ni potrebna, zadošča GPU. Za dovršitev transsibirske železnice in za samojedske gozdove ne bo še zmanjkalo delovnih sil.

Če se zgražaš ob takem barbarstvu, ti bodo odvrnili, da je bilo pod carji še vse huje. Bolj nesmiselno zagovarjanje boš težko slišal. Hudo je, kadar samovladar zatira svoje ljudstvo, hudo, ali naposled razumljivo. Drugega ne moreš pričakovati od njega. Toda sedanji režim vlada tako rekoč v imenu ljudstva, pa prav to isto ljudstvo sramotno usužnjuje.

Drugačno pa je bilo mnenje nekega sodnega uradnika pri mestnem sodišču v okrožju Sokolniki, ki sem ga včasih obiskal. (Takoj moram pripomniti, da najini dobri odnosi niso trajali posebno dolgo. Kakor hitro so moskovski funkcionarji spoznali moj namen, me več niso sprejeli. V Velikem gledališču se mi je zgodilo, da je važna osebnost iz Narkomonudel [ljudski komisariat za notranje posle] previdno izginila po stopnicah, v strahu, da bi mi morala stisniti roko in da bi s tem prišla v slabo luč.)

Ta neusmiljeni sodnik torej ni nikdar našel dovolj strogih kazni. Prižigaje si cigareto za cigareto je pravil, kakšne kazni bi zaslužili saboterji delovnega načrta: tehniki brez ugleda, ročni delavci, ki štedijo moči, ženske, ki vidijo le svojo plačo pred nosom, in njegova stisnjena usta so govorila o potrebi večletnih obsodb.

»Splošen napredek temelji na sovjetskem gospodarstvu. Kdor nasprotuje stahanovstvu, je sovražnik ljudstva.«

Ob teh besedah in takih argumentih sem ves začuden strmel vanj. Nato je proslavljal lastnino, to »sveto podlago režima«. (Mislil je seveda »socialistično« lastnino in ne lastnine v pravem pomenu besede. Tedaj sem pomislil, kako so nekateri pojmi čudovito raztegljivi. V obrambo te lastnine se je poslužil rdečega zakonika, ki ga je poznal bolj nego kdorkoli.)

času so dognali tudi, da je vsa prikazen v zvezi s pojavi sončnih peg. Ob času mnogih peg na soncu je tudi veliko severnega sija in obratno. Da je vsa prikazen magnetična, se more sklepati tudi iz tega, ker je magnetska igla na kompasu zelo nemirna in kaže zlasti velik odklon proti zapadu.

Spomini na dva podobna slučaja v naših krajih

G. kanonik je nadaljeval: »Iz svojega življenja se spominjam na dva primera take prikazni. Prvič sem ga opazoval l. 1872 kot srednješolec v Ljubljani. Spominjam pa se le toliko, da je bilo tedaj nebo zvečer polno rdeče svetlobe; bilo je prav tako pozimi kakor letos. Spominjam se tudi na ženske govorice, kako so ženske ugibale, kakšne strahote ta pojav napoveduje. Drugič sem videl ta nebesni pojav okrog leta 1883 ali 1884, ko sem služboval kot kaplan v Selcih. Tedaj sva bila s tovarišem kaplanom v župnišču pri večerji, nekako med 7. in 8. uro zvečer. Tedaj prihiti domača dekla in vsa preplašena pripoveduje, da mora biti nekje velik požar, ker je vse nebo čez in čez živo rdeče. Vsi ljudje iz Selc so bili na nogah, opazovali so ta prizor in ugibali, kje bi utegnil požar izbruhniti. Seveda smo šli vsi trije na prosto in opazovali svetlo nebo, ki je bilo rdeče kakor da bi krog in krog nas goreli požari. Ljudje so neprestano ugibali, kje bi gorelo, vendar nihče ni mogel označiti kraja, kje bi to bilo. Opazoval sem vzhodno nebo, na katerem so bili sem in tja temni oblaki. Precej čudno se mi je zdelo, da so oblaki temni, jasno nebo pa rdeče, ko je vendar pri vsakem požaru umljivo, da je odsev požara na oblakih rdeč, nebo pa obdrži svojo običajno barvo, ker se svetloba od požara páč nima kje odbijati. To me je takoj napotilo na misel, da ta pojav ni od požara, temveč drugega izvora. Spomnil sem se, da utegne biti to severni sij. Ko sem svojega župnika na to opozoril, mi je ta to mojo misel odločno potrdil, da imam prav in oba sva skušala ljudem to dopovedati da namreč rdeče nebo ni odsev požara, ampak da je to le tako imenovani severni sij. Svetloba se nahaja páč v nadoblačnih plasteh in rdeči nebo. Seveda ljudje temu niso radi pritrdili ter so bili svojega mnenja, da je to bil le požar!«

Kaj so videli na Hrvatskem?

Zagreb, 26. jan. b. Neobičajen pojav, ki so ga opazili snoči nad Zagrebom, je vzbudil začudenje med ljudmi. Vsi, ki so gledali neobičajno svetlobo na nebu, so bili vzhičeni nad krasoto tega pojava, a obenem prestrašeni. Med prestrašenimi ljudmi so se raznesli različni komentarji. Mnogi so takoj verovali, da je ta pojav znanilec kakšnega strašnega dogodka, drugi so se zopet spomnili zvezde repatice, ki se je pojavila pred svetovno vojno in zatrjevali, da je naznanjevala vojsko, ki je potem res bila.

Snoči ob pol 10 so iz raznih krajev prihajala telefonska vprašanja o neobičajnem pojavu svetlobe, ki se je prikazala na severozahodu. Tako so se javljali po telefonu in spraševali iz Koprivnice, Virovitice, Sušaka, Senja, Splita, Bakra, Djakova, Zrinjkovca, Travnika, aMribora, Reke, Celovca, Gradca in iz drugih krajev. Vsi so ta pojav tolmačili kot redek pojav polarnega sija v naših krajih. Ta svetloba se je v Zagrebu videla prav lepo s Slemena. Pojav je trajal od pol 10 do četrt na 11 ponoči. V začetku se je videla samo čisto rdeča svetloba v črti iz Avstrije čez Slovenijo. Od časa do časa pa se je smer menjavala. Nekaj trenutkov se je videla svetloba nad Pohorjem, a kasneje bolj zapadno od njega. Razsvetljena je bila vsa zapadna stran neba in to od obzorja do zenita. Samo v sredini je bila svetloba prekinjena s temnim oblakom. Na koncu so se začele pojavljati bele proge in izgledalo je, kakor da nebo obsvetljujejo močni reflektorji. V gozdu je bilo svetlo kakor podnevi. Okrog 10.45 se je čudna svetloba pojavila zopet na zahodu, potem nekoliko bolj severno.

Iz Koprivnice javljajo, da se je videla ta svetloba okrog pol 10 in sicer se je širila od skrajnega severa do severozahoda. Ta neobičajen prirodni pojav je vznemiril meščane in vso srednjo Podravino. Izgledalo je, kakor da nekje gori velika vas. Ko pa so se hoteli prepričati, kje je ta ogromen požar, so zapazili, da se svetloba širi na vse strani in da je pokrila vse severno nebo. Rdeča svetloba je bila posebno intenzivne barve in prozorna. Taka svetloba pa nikdar ne pride od naravnega ognja, temveč samo pri neobičajnih pojavih. Ta svetloba se je pojavljala trikrat zaporedoma. Zanimivo je, da je bila svetloba prozorna in so se skozi njo jasno videle zvezde. Prvi trenotek so bili ljudje razburjeni in so na vse mogoče in nemogoče načine tolmačili ta izredni pojav. Vzroki tega pojava so se komentirali na različne načine.

Naše časopisje je že poročalo o sličnem pojavu v Kaliforniji. Ta svetlobni pojav so v Kaliforniji nazvali »aurea orealis«. Razlagali so ga na ta način, da je to lomljenje solnčnih žarkov. To pa ni povsem točno.

Mnenja strokovnjakov

Zanimivo je, da ta pojav niso videli samo v Koprivnici in Varaždinu, ampak po vseh krajih, kakor so to pokazala neštevilna telefonska vprašanja. Ob priliki tega pojava je profesor zagrebškega geofizikalnega zavoda dr. Štefan Škreb izjavil, da je to tehnični ali pa prirodni pojav. Verjetno je, da je to prirodni pojav. Do sedaj nimamo nikakih zanesljivih vesti o tej svetlobi. Kakor očividci pripovedujejo, so to svetlobo opazili različno. Iz samega Zagreba se je pojav težko videl, ker je bilo vreme megleno in oblačno. Dr. Škrab je izjavil, da je ta pojav priroden, ki pa se pri nas še ni nikdar opazil. Pri 50 stopinj širine bi se videl samo v slučaju najlepšega vremena in to samo kot komaj vidna meglica. Nemogoče je videti s prostim očesom polarno svetlobo tudi v bolj severnih delih, kakor je naša država. Pri nas je izključeno, da bi se to moglo videti. Njegovo mišljenje je, da je to nekak ogromen meteor, ki se je približal zemlji. **Dr. Vošnjak** je o tem vprašanju izjavil, da verjame on, da so to solnčne pege. Dr. Vošnjak, duhovnik v pokoju, ki se bavi tudi s prirodoslovjem, je dejal, da je verjetno, da so v tem slučaju velike pege na solncu. Take pege se lahko vidijo s prostim očesom skozi podimljeno steklo. Pravi tudi, da so to ogromne pege, ki jih dosedaj še ni bilo. O tem vodijo razprave in raziskovanja v Italiji.

Iz geofizikalnega zavoda v Zagrebu poročajo, da je morda res to polarna svetloba, ki se pri nas še nikdar ni videla in ki je trajala okrog tri četrt ure. Pred 60 leti je bil zapažen tak pojav v Dalmaciji. Največ verjetnosti ima teorija o refleksih solnčnega zraka na 20—40 stopinj po zahodu solnca. Ta pojav je povzročil v Splitu in ostali Dalmaciji največjo senzacijo in so očividci trdili, da je bilo obzorje čisto, tako da se je videla obala severne Afrike. Razumljivo je, da so to samo pripovedovali ,ni pa bilo uradno potrjeno. Lahko se pojav tolmači tudi tako, da se je solnčna svetloba odražala na oblakih, ki so bili zelo visoko. Obzorje mora biti v takem slučaju čisto in vlažno in se lahko govori o refleksih solnčne svetlobe na ogromno daljavo.

Ta zanimivi pojav se je videl posebno v srednjem delu Hrvatskega Primorja. Iz Sinja, Sv. Jurija in ostalih primorskih mest so javljali geofizikalnemu zavodu v Zagrebu, da so že ob 6.45 snoči proti severozahodu videli pojav, ki se je spreminjal in trajal dve uri. Karakteristično je, da je bila svetloba videti, kakor da prihaja od reflektorjev in to je tudi vzrok trditvam očividcev, da je to polarni sij.

Šef centralnega metereološkega in geofizičnega zavoda v Budimpešti **dr. Toth** je izjavil, da so snoči po vsej Madžarski zapazili neobičajno fenomenalno svetlobo na nebu. Bila je intenzivno rdeče barve in se je videla ob 8.45, potem se je ponovila ob 9.30 in zopet ob 10.30 in kočno še enkrat in poslednjič ob 11. Iz raznih krajev so poročali, da so opazili eno kompaktno rdečo pego in več odtenkov zelene svetlobe na severozahodu.

Ta pojav v teh krajih je zelo redek ter so ga poslednjič zapazili l. 1926, a ne tako intenzivno. Zadnjič je bila zapažena polna svetloba prav tako močna 31. oktobra l. 1903 ob 8 zvečer. Dr. Toth trdi, da je to polarni sij, a lahko se tolmači tudi kot posledica solnčnih peg v tem letu.

Slavni korziški pevec TINO ROSSI
in njegovih 40 kitaristov v velikem filmu pesmi in ljubezni
Marinella
Predstave ob 16., 19'15 in 21'15 KINO MATICA Telefon 21-24

Drobne novice

Koledar

Četrtek, 27. jan.: Janez Zlatousti, cerkveni učenik.

Petek, 28. januarja: Prikazanje Neže; Peter Nolonski, spoznavalec.

Novi grobovi

✝ **Karel Götzl.** V ljubljanski bolnišnici je včeraj po dolgi in mučni bolezni umrl g. Karel Götzl, v Ljubljani in po deželi splošno znani ter povsod priljubljeni podobar in pozlatar. S svojim delom je postal zlasti znan, ker je okrasil neštete cerkve. Njegovi izdelki so imeli velik ugled celo pri najbolj resnih umetniških krogih. Vse življenje je bil vrl in pošten obrtnik, značajen katoliški mož in naš zvesti naročnik ter inserent. Zapušča gospo in hčerko edinko. Pogreb blagega pokojnika bo dne 28. januarja ob 4 popoldne izpred mrtvašnice Splošne bolnišnice. Žalujoči družini naše iskreno sožalje. Pokojniku naj sveti večna luč!

Naša kri v tujini

Newyork. — Ivan Mladineo umrl. Dne 6. januarja je v St. Johns bolnišnici po operaciji na raku umrl znani jugoslovanski časnikar, književnik in kulturni delavec Ivan Mladineo, star 49 let. Pokojni je bil doma z otoka Brača v Dalmaciji, odkoder je pred 30 leti odšel v Severno Ameriko, kjer je dokončal svoje vseučiliške študije in postal lekarnar. Bil je urednik različnih hrvaških listov. L. 1918 je postal poslovodja jugoslovanskega oddelka Foreign Language Information Service v Newyorku, kjer je zelo uspešno deloval do zdaj. Že l. 1923 je začel objavljati letopise slovenskih in hrvatskih podpornih organizacij v Ameriki, poleg tega pa je spisal zgodovino Hrvatov in Srbov v Ameriki. Splošno znana so tudi njegova dela: »U predzorju slobode« in »Žetva«. Njegovo največje delo, ki ga je dokončal tik pred smrtjo, je »Narodni adresar«, ki obsega čez 900 strani in vsebuje imena in naslove 5000 organizacij in 15.000 posameznikov. Narodni adresar je pisan v angleškem, slovenskem in hrvatskem jeziku. Pokojni Mladineo je bil vedno zelo delaven v raznih organizacijah in pri pevskih zborih. Med slovenskimi izseljenci je bil zelo priljubljen. Zapušča ženo, sina in dve hčeri. Bodi mu ohranjen najlepši spomin!

•

— **Avstrijski konzulat v Ljubljani** se preseli v ponedeljek, 31. jan. 1938 v svoje nove uradne prostore na Bleiweisovi cesti 34. Na dan selitve bo konzulat za promet s strankami zaprt. Telefonska številka konzulata (21-65) ostane neizpremenjena.

— **Esperanto uradni jezik 34. svetovnega Evharističnega kongresa.** Pripravljalni odbor 34. svetovnega Evharističnega kongresa, ki se bo vršil od 26. do 29. maja t. l. v Budimpešti, je sprejel esperanto kot enega uradnih jezikov kongresa. Računa se, da se bo udeležilo kongresa nad 200 tisoč katoličanov z vseh delov sveta. Ker se bo ob tej priliki zbralo v Budimpešti večje število esperantistov iz raznih držav, se bo vršil v istih dneh tudi zbor katoliških esperantistov. Za naše esperantiste v Budimpešti organizira potovanje Klub esperantistov v Ljubljani.

— **V Službenem listu** kr. banske uprave dravske banovine od 25. t. m. je objavljen »Zakon o sladkovodnem ribarstvu«, dalje »Razglas o odobritvi proračuna Kmetijske zbornice dravske banovine v Ljubljani za koledarsko leto 1938« in »Razglas mestnega poglavarstva ljubljanskega o volišču za volitev senatorjev«.

— **Čarobni prirodni pojav.** Izreden pojav severnega sija spravljajo znanstveniki v zvezo z elektro-magnetičnimi vplivi. Podoben učinek ima bengalski ogenj, rakete in druge pirotehnične potrebščine, ki jih dobite v železnini Fr. Stupica, Ljubljana, Gosposvetska 1.

— **Teden gospodinjstva v Zagrebu** traja od 30. januarja pa do 5. februarja. Udeleženci domačinskega tedna morajo kupiti na odhodni postaji celo karto in železniško legitimacijo K 13. Kupljena cela karta velja tudi za brezplačno vrnitev s potrdilom udeležitve Prosvetnega in dobrotvornega odbora Kola domačica na omenjeni legitimaciji. Ugodnost znižane vožnje velja od 28. januarja pa do vštevši 7. februarja 1938. Opozarjamo udeležence, da ne oddajo karte pri prihodu v Zagreb, ker jim velja tudi za vrnitev.

— **Ob desetletnici »Slovenskega krožka na Dunaju«** so došli do 22. januarja po položnicah Poštne hranilnice iz domovine naslednji darovi: Iz Ljubljane: Kuhar dr. Andrej, notar, 50 din, Kolinska tovarna 30, dr. Merčun 100, župnik Janko Barle 20, lekarna Piccoli 50, stavbenik Emil Tomažič 100, senatorja in ministra dr. Albert Kramer in dr. Drago Marušič vsak po 100, Nova Založba 200, prof. Vurnik Ivan 50, vseuč. prof. dr. G. Krek 20, J. N. Vičič 10, inž. Lado Kham 100. — Iz Maribora: Hranilnica dravske banovine 50, A. Hlešič 50, Ivan Hochmüller, predsednik Koroškega kluba, 20, Posojilnica 200, Knezoškofijski ordinarijat 100, Olga Korošec 80. — Iz Kranja: Mavrilij Mayr 100, Pošta 29.50, dr. Stanko Sajovic 50. — Iz Brežic: Turk Josip, upravnik pošte, 10. Iz Celja: Celjska Posojilnica 200. — Iz Ptuja: veletrgovec Lenard Franjo 50. — Iz Laškega: dr. Fran Roš 30. Izrekamo svojo presrčno zahvalo blagim rodoljubom, ki so se spomnili edinega društva na starem Dunaju, kjer je usoda privezala okrog 3500 Slovencev, da tu iščejo še nadalje svoj narodni obstanek, ker jim ni mogoče preseliti se drugam. Vsakdo more biti prepričan, da dunajska slovenska kolonija častno vrši svojo nalogo v ponos širši in ožji domovini. Ako je na proslavi 10 letnice nastopilo poleg odličnih solistov tudi 36 tamburašev in tamburašic ter 46 pevk in pevcev, ki so na muzikaličnem Dunaju častno nastopili, tedaj je to dokaz, da se edino slov. društvo zaveda svoje narodne in kulturne naloge, ki jo ima izvrševati v tem velikem tujem mestu. — Prosimo še ostale rodoljube, da se nas spomnijo in nam pomorejo izvrševati postavljeno nalogo. — Odbor.

Avtomobilska tekma Rallye Monte Carlo

Danes se peljejo skozi Ljubljano

Konec januarja meseca je vsako leto mednarodna avtomobilska tekma, imenovana Rallye Monte Carlo. Letošnja prireditev je že 17. po vrsti. Od obstoječih tekmovalnih prog je za nas najzanimivejša proga, ki vodi iz Palerma preko Rima, Ljubljane, Dunaja, Münchena, Strassbourga, Dijona, Lyona in Grenobla v Monte Carlo, kjer je cilj. Ta proga je tudi ena od najdaljših in znaša 4091 km.

V Ljubljani pred sedežem Avtokluba na Kongresnem trgu 1-I. se bodo ustavila vozila tekmovalcev, ker bo tukaj kontrola. Prvi tekmovalci bodo dospeli predvidoma že pred 11 dopoldne, nakar bodo sledili še ostali. Pravilnik tekmovanja je zelo strog ter vozijo tekmovalci brez odmora, le na kontrolnih postajah, če imajo srečo in prikladno vreme, vlove kako uro za odmor.

Od 32 vozil, ki bodo predvidoma pasirali Ljubljano, je: 11 Francozov, 4 Nizozemci, 2 Angleža, 6 Nemcev, 1 Poljak, 5 Italijanov, 1 Švicar, 1 Monegask in 1 Jugoslovan. Važno in zanimivo dejstvo je, da se tega tekmovanja prvič udeleži tudi 1 Jugoslovan in to Slovenec g. G. Stojnšek iz Maribora.

Odhod iz Ljubljane je predviden za prvo vozilo ob 14.08, nakar slede v enominutnih presledkih ostala vozila.

Prebivalstvo se naproša, da je nasproti tekmovalcem prijazno ter jim nudi v potrebi pomoč, zlasti pa v slučaju nezgode.

Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani

Nove knjige: Puš Ludvik, »Razori« za setev in žetev slovenske kmečke mladine, 3 din; Saltikov Ščedrin, »Gospoda Golovljevi«, roman, vez. 80 din; Wells, »Svetovna zgodovina«, III. zvezek, vez. 170 din; Ramovš-Kos, »Brežinski spomeniki«, 120 din; L. M. Škerjanc, »Emil Adamič«, življenjepis in njegovo delo, vez. 125 din; Sardenko, »Materi«, soneti I., vez. 26 din; »Pravilnik o višini, načinu izterjevanja in kontrole pri pobiranju banovinske trošarine na vino in žganje«, 3 din; Loka, »Lovsko-ribiški slovar« (terminologija), 20 din; Županc Lojze, »Turjačani«, povest za mladino, 8 din; Švajger V., Železniška vozila III. del: »Ogrevanje vlakov«, 20 din; Dolgan-Vranc, »Podrobni učni načrt za ljudske šole«, 36 din; Considine, »Verno srce — veselo srce«, broš. 5 din, vez. 10 din; »Nadškof dr. Jeglič« (salezijanska knjižnica), 1 din; »Prva velesila« (salezijanska knjižnica — jubilejna številka 100), 1 din; p. Egidij, »Nedeljsko branje«, VII. zvezek, 16 din; »Sovjetski delavec ob 20 letnici«, 1 din; »Božji dolžniki«, 1 din; »Schafflerjev vremenski koledar 1938«, 3 din; vse te knjige dobite v Jugoslovanski knjigarni v Ljubljani.

Kaj bo s palačo Bat'e v Ljubljani

Kakor znano, je nameravala tvrdka Bat'a podreti svoje poslopje na vogalu Šelenburgove in Aleksandrove ceste ter je to delo že pričela izvajati. V načelu je dobila tudi že stavbno dovoljenje za novo večnadstropno palačo na istem prostoru, le da bi bila nova palača v Šelenburgovi ulici pomaknjena za nekoliko metrov nazaj. Tvrdka Bat'a pa je nameravala v enem svojih nadstropij napraviti tudi kavarno ter je zaprosila za koncesijo mestni občinski svet. Ta koncesija pa ni bila dovoljena in — kakor čujemo, — je tudi banska uprava odobrila stališče mestne očine. Poslovodja tukajšnje podružnice Bat'e g. Kavec je odpotoval v Borovo, kjer je vprašal za mnenje. Bat'a se je postavil na stališče, da, če Ljubljana ne dovoli kavarne, tudi palače ne bo zidal. Vprašanje še visi v zraku. Strankam v dosedanji hiši Bat'e je vsem odpovedano ter so nekatere stranke že izpraznile stanovanja in prostore dne 1. novembra, druge pa morajo izprazniti stanovanja najkasneje dne 1. februarja. Na vsak način bo 1. febr. sedanja stara hiša Bat'e prazna in ako se najde primerna rešitev, prično hišo tudi prve pomladanske dni podirati. V nasprotnem primeru pa se tvrdka Bat'a ne boji, da ne bi ponovno privabila strank v svojo staro hišo. Kakor se zdi, je tvrdka Bat'a že resignirala na kavcijo 300.000 din, ki jo je morala položiti, ko je prenovila svoje sedanje lokale. Ta kavcija namreč zapade, če Bat'a ne prične letos zidati.

15 letnica ljubljanske ženske bolnišnice

V nedeljo 23. januarja je poteklo 15 let, odkar se je odprla samostojna ženska bolnišnica v Ljubljani. V tem času je bilo v ta zavod sprejetih skupno 45.261 žen in sicer 21.525 na ginekološki oddelek in 23.736 na porodniški oddelek. Nad polovico vseh na ginekološki oddelek sprejetih žen je bilo treba operirati.

Zdravniki so izvršili 12.339 operacij, med temi 2614 laparotomij (prerezov trebuha). V porodnišnici je rodilo 22.441 mater in 20.972 zdravih novorojenčkov je zapustilo zavod, v katerem so zagledali luč sveta. V zavodu je umrlo skupno 323 žen, nit življenja so jim prerezali rak, vnetja, različne novotvorbe, okuženja pri porodih in splavih, težke nepravilnosti pri porodih itd.

Za zdravljenje bolnic, za negovanje porodnic in novorojenčkov je bolnišnica potrošila v 15 letih približno skupno 22.911.536 din. V to vsoto so všteti vsi izdatki za prehrano, zdravila, plače zdravnikov, uradnikov, strežništva in vsega drugega osebja, vzdrževanje poslopja, inštrumentarij itd. Velik del te vsote se je kril s prispevki žen za oskrbnino, vsakokratna nadrejena oblast pa je dodala približno skupno 10,024.302 dinarja. Iz javnih sredstev se je torej potrošilo za vsako sprejeto ženo približno po 18.56 din.

Socialno potrebo bolnišnice dokazuje dejstvo, da se je več kot podvojilo število žen, ki so v tem zavodu iskale zdravja in pomoči. Leta 1923 je bolnišnica sprejela 1892 žen, l. 1936 (v to leto pada višek) pa 4068. L. 1923 je bilo 803 porodov, l. 1936 pa 2106. Rastočemu navalu bolnic in porodnic bolnišnica ni bila več kos. Lansko leto je mogla sprejeti le še 3371 žen in pod njenim okriljem se je rodilo le še 1780 otrok. Napram letu 1936 je padlo število sprejemov za 401, število porodov pa za 365. Zdravniki so bili prisiljeni, da so zaradi pomanjkanja prostora in materialnih sredstev s krvavečim srcem odklonili poleg mnogih bolnic tudi 480 nosečih in porodnic. Praznovanje 15 letnice je tem grenkejše, ker bo treba tudi v prihodnjem letu omejevati sprejem na najnujnejše primere.

Obširnejše poročilo o ginekološkem in porodniškem delu ženske bolnišnice v letih 1920 do 1936 je izšlo v posebni knjigi, ki se dobi po vseh knjigarnah.

Ljubljana

Četrtek, 26. januarja 1938.

Gledališče

Drama. Četrtek, 27. jan.: »Veronika Deseniška«. Red B. Petek, 28. jan.: Zaprto. Sobota, 29. jan. ob 15: »Šimkovi«. Dijaška predstava. Globoko znižane cene od 14 din navzdol. Nedelja, 30. jan. ob 15: »Snegulčica«. Izven. Mladinska predstava. Ob 20: »Bela bolezen«. Izven. Znižane cene od 20 din navzdol.

Opera. Četrtek, 27. jan.: »Seviljski brivec«. Red četrtek. Petek: 28. jan.: Zaprto. Sobota, 29. jan.: »Madame Butterfly«. Izven. Gostovanje italijanskih liričnih solistov. Nedelja, 30. jan. ob 15: »Pod to goro zeleno«. Izven. Znižane cene. Ob 20: »La Traviata«. Izven. Gostovanje italijanskih liričnih solistov.

Predavanja

Predavanje za gospe in gospodične. Drevi ob 8 bo v beli dvorani hotela Union prvo predavanje iz ciklusa predavanj, ki jih priredi dekliško prosvetno okrožje Ljubljana. Predava ga. prof. Dora Vodnik o temi »Žena in njeno mesto v družbi«. Vstopnine ni. Gospe in gospodične vljudno vabljene.

Prosvetno društvo Sv. Krištof. Drevi bo v društveni dvorani zanimivo predavanje o aktualnem problemu današnjega časa, za katerega se mora zanimati vsak človek.

Sestanki

Sestanek staršev ogledne ljudske šole za Bežigradom bo v ponedeljek 31. t. m. ob 8 zvečer v šolski telovadnici. Predaval bo g. upravitelj Anton Lovše o temi »Delo vzgaja«.

Šempetrski fantovski odsek ima drevi redni sestanek s predavanjem g. župnika Alojzija Košmerlja.

Fantovski odsek sv. Jakob ima drevi ob 8 svoj redni sestanek v društvenem lokalu (Sv. Jakoba trg 8, dvorišče). Predava g. Jože Jamnik.

Strokovno in podporno društvo trgovskih in podjetniških uslužbencev v Ljubljani ima 32. redni letni občni bor v nedeljo, 30. januarja ob 15 v prostorih g. J. Hubada, Pred Škofijo 18/I.

Poizvedovanja

Gospa, ki je pred dnevi v splošni bolnišnici našla denarnico z denarjem, je naprošena, naj se javi pri vratarju splošne bolnišnice.

Lekarne

Nočno službo imajo lekarne: dr. Piccoli, Tyrševa cesta 6; mr. Hočevar, Celovška cesta 62, in mr. Gartus, Moste.

Srajce, kravate, Karničnik, Nebotičnik.

l **Komemoracija za go. Terezijo dr. Jenkovo.** Glasbena Matica in združene ruske organizacije v Ljubljani prirede v petek, dne 8. jan., ob 20 v počastitev spomina blagopokojne g. Terezije dr. Jenkove slavnostno komemoracijo v Hubadovi dvorani Glasbene Matice (Vegova ul. 7). Spored obsega: 1. Orgelski uvod. 2. Govor g. predsednika Glasbene Matice dr. V. Ravniharja. 3. Govor g. častnega predsednika Ruske Matice univ. prof. dr. Aleksandra Bilimoviča. 4. Nastop zbora Glasbene Matice. Vstop prost. Vabljeni so vsi spoštovalci, prijatelji in znanci nepozabne pokojnice.

l **Slovenska šegavost v besedi in sliki** je naslov predavanju, ki bo na XV. prosvetnem večeru v petek 28. januarja. Kljub temu, da manjka nam Slovanom res pravih humoristov pa je prava šegavost le doma na deželi. Kdo ne pozna Ribničana Urbana, kdo ne pozna zanimivih končnic panjev, na katerih je preprost umetnik naslikal marsikateri šaljivi prizor iz domačega življenja. Da bi se ta šegavost ohranila tako v besedi in sliki je g. msgr. Viktor Steska zbral serijo diapozitivov in bo na prihodnjem prosvetnem večeru o tej tvarini tudi predaval. Vse ljubitelje našega narodnega blaga lepo vabimo na ta prosvetni večer.

l **Gospodinje,** ki imate služkinje ali postrežnice, nabavite si najkasneje do 31. januarja 1938 davčne karte za služkinje. Zamudnikom se bo predpisala petkratna kazen. Takoj po 1. februarju se uvede stroga kontrola.

l **Službodajalci,** ki plačujejo uslužbenski davek z davčnimi znamkami, naj do 31. januarja 1938 predložé tozadevne davčne knjižice davčni upravi v svrho kontrole, da se izognejo zakonitim posledicam.

l **Časopisje v Ljubljani.** Po uradnih podatkih je v letu 1937 izhajalo v Ljubljani: 4 dnevniki (»Slovenec«, »Slovenski dom«, »Jutro«, »Slovenski narod«), 27 tednikov, 14 štirinajstdnevnikov, 96 mesečnikov, 1 list, ki izhaja osemkrat na leto, 1 list, ki izhaja šestkrat in 7, ki so izhajali štirikrat na leto.

l **Pripravljalni tečaj za srednješolce,** ki ga organizira vsako leto Društvo brezposelnih profesorskih kandidatov, se bo letos pričel 3. februarja na II. drž. realni gimnaziji. Vpisovanje bo 31. januarja in 1. februarja od 3—6 na istem zavodu. Učnina znaša za 3 ure pouka tedensko 90 din mesečno. Vpisnina 10 din. Nadaljnje informacije dobite vsak dan od 10—12 v društvenem lokalu Krakovska ul. 35. — Odbor DBPK.

ORION radio
TIP 56
3-CEVNI PREJEMNIK
Din 2.570·—
RADIO r. z. z o. z.
Ljubljana, Miklošičeva c. 7
„RADIOVAL"
Ljubljana, Dalmatinova 13

Za obnovo poslovanja naših zadrug

Uredba o likvidaciji kmečkih dolgov z dne 26. septembra 1936 je prinesla jasno sliko glede kmečkih dolgov in njih odplačevanju. S tem je bila dana podlaga za nadaljnje delo za mobilizacijo naših denarnih zavodov. Po dolgotrajnih in velikih naporih je prišlo tudi vprašanje obtoka denarja pri denarnih zavodih v odločilno stopnjo.

Narodna banka je dala na razpolago bankam in regulativnim hranilnicam potrebne vsote, da morejo izplačati male vlagatelje, Poštna hranilnica pa je pristala na to, da sodeluje pri obnovi denarnega obtoka pri kreditnih zadrugah. V ta namen daje zadrugam na razpolago kredit proti zastavi dobroimetij pri Privilegirani agrarni banki ter 3% obveznic, izdanih na osnovi uredbe o likvidaciji kmečkih dolgov. Zaenkrat daje na razpolago vsaki zadrugi polovico tega, kar more zadruga zastaviti. Ker pa te vsote verjetno ne bi zadostovale, je Poštna hranilnica pripravljena dati na razpolago večje vsote v obliki posojila proti obveznicam dravske banovine. Zagotovljeno je, da bo ogromno večino razpisanega 63 milijonskega posojila podpisala Poštna hranilnica. Posojilo dravske banovine je vzeto z namenom, da se obnovi obtok denarja in s tem sanira po dolgotrajni gospodarski in denarni krizi težko prizadeto zadružništvo.

Vsa javnost bo gotovo z veseljem vzela na znanje, da je zagotovljena — četudi postopna — obnovitev denarnega obtoka pri naših podeželskih zadrugah. Prav tako bo javnost z veseljem pozdravila pogumno iniciativo g. bana, ki je uvidel, da je potreba tudi ob eventuelnih žrtvah banovine rešiti to najvažnejše vprašanje našega podeželja.

Posojilo dravske banovine za sanacijo zadružništva

O posojilu samem navajamo še naslednje informacije, kakor so razvidne iz oglasa o razpisu tega posojila, objavljenem v prilogi Službenega lista kraljevske banske uprave dravske banovine z dne 25. januarja 1938.

Dravska banovina razpisuje 5% obligacijsko posojilo za sanacijo zadružništva v dravski banovini v nominalnem znesku 63 milj. din.

Posojilo bo razdeljeno na ustrezno število obveznic v zneskih po 1000, 10.0000, 100.000 in 500.000 din. Emisijski tečaj obveznic, ki se bodo glasile na prinosnika, bo enak nominalu.

Obrestna mera je 5%. Obresti bo izplačevala banovinska blagajna proti predložitvi kuponov, ki bodo dospevali v plačilo 15. januarja in 15. julija vsakega leta.

Posojilo se bo amortiziralo v 20 letih z žrebanjem obveznic v mesecu januarju vsakega leta po amortizačnem načrtu. Prvo žrebanje bo v januarju 1939.

Kot jamstvo za redno odplačevanje zastavlja banovina svoj dohodek iz trošarine na vino in žganje do višine vsakoletne anuitete.

Vpisovanje posojila bo v blagajni banske uprave in pri Hranilnici dravske banovine v Ljubljani dne 26. in 27. januarja 1938 med uradnimi urami.

Najetje tega posojila je odobril ministrski svet na svoji seji dne 31. decembra 1937.

V Ljubljani, dne 24. januarja 1938.

Ban: dr. Marko Natlačen, s. r.

Poštna hranilnica v l. 1937

V torek je imel svojo sejo nadzorstveni svet Poštne hranilnice v Belgradu, ki je odobril poslovno poročilo zavoda za preteklo leto. Iz poročila posnemamo naslednje zanimive podatke, katerih še nismo objavili:

Lani je Poštna hranilnica odprla dve novi podružnici, in sicer dne 1. avgusta v Podgorici in dne 1. oktobra na Sušaku. Podružnica v Podgorici je do konca leta 1937 zbrala 139 računov, podružnica na Sušaku pa 105 čekovnih računov.

V vsej državi je bilo število čekovnih računov na koncu zadnjih treh let naslednje:

	1935	1936	1937
Belgrad	6.643	7.137	7.637
Zagreb	7 594	7.734	7.445
Ljubljana	6.736	6.787	6.642
Sarajevo	3.143	3.214	2.410
Skoplje	1.323	1.390	1.487
Podgorica			139
Sušak			105
Skupno	25.439	26.283	25.845

Nazadovanje števila računov je pripisovati dejstvu, da so bili saldirani računi, ki že dalj časa niso izkazovali nobenega prometa ter njih saldo stavljen na razpolago lastnikom. Predvsem so bili to računi inozemskih lastnikov. Kajti še leta 1935 je bilo pri čekovnih računih takih z inozemskimi lastniki 2.834, na koncu 1936 se je njih število zmanjšalo na 2.764, v letu 1937 pa celo na 1.984, torej za 780, dočim znaša vse nazadovanje v letu 1937 samo 438, kar pomeni, da se je istočasno število domačih čekovnih računov povečalo za 342, od tega pri dveh novih podružnicah za 244. Statistika za 1937 izkazuje torej prvič, da je bilo število čekovnih računov v centrali največje, dočim je bila prej po številu podružnic močnejša zagrebška podružnica.

O višini čekovnih vlog pri posameznih podružnicah nas poučijo naslednje številke v milijonih dinarjev:

	31. dec. 1936	30. jun. 1937	31. dec. 1937
Belgrad	665.8	786.2	889.45
Zagreb	377.9	392.5	425.85
Ljubljana	210.8	212.8	237.44
Sarajevo	161.1	201.9	170.9
Skoplje	51.0	65.84	81.8
Podgorica			28.3
Sušak			7.24
Skupno	1.466.6	1.659.2	1.841.0

Promet po čekovnih računih je lani narastel od 71.8 na 85.5 milijarde dinarjev, od tega je bilo lani brezgotovinskega prometa 55.06%, leta 1936 pa 53.47%.

Po lastnikih je bilo največ čekovnih računov last: državnih uradov 1.508 (1936 1.476), samoupravnih 757 (695), denarnih zavodov 1.094 (1.184), industr. podjetij 2.590 (2.718), trgovskih podjetij 8.574 (9.005), novin in časopisov 1.155 (1.150), združenj, organizacij in klubov 2.990 (2.909). Od računov drž. ustanov je v Belgradu 445, Zagrebu 319, Ljubljani 249, Sarajevu 273, Skoplju 157, Podgorici 60 in Sušaku 5.

Hranilne vloge.

Hranilne vloge so lani narasle od 982.1 na 1.249.0 milij., od tega so znašale pripisane obresti 42.5 ,od tega zopet rentni davek 1.3 milijona dinarja. Skupno število vlagateljev se je lani povečalo od 410.418 na 474.511. Število izseljenskih vlog se je zmanjšalo od 709 na 655, vsota pa od 27.7 na 26.5 milij. din. Turističnih vlog iz Češkoslovaške je bilo 1.55 din, od česar so češki turisti potrošili v naši državi 1.24 milij. din.

Bilanca.

Poštna hranilnica je torej, kakor je razvidno iz teh podatkov, zabeležila lani znaten dotok novih sredstev na čekovnih računih: od 1.466.6 na 1.841.0 milj. in vlog na knjižicah od 982.1 na 1.249.0 milj. din, skupno od 2.448.7 na 3.090.0 milj.

Istočasno so narasli vsi rezervni skladi P. hr. od 130.4 na 178.2 milj. Nov je posebni sklad za eventuelno tečajno razliko, ki znaša 23.66 milj. din.

Aktiva:

Med aktivi je najvažnejša postavka gotovina, katero tvorijo dejanska gotovina in naložbe pri Narodni banki. Poštna hranilnica mora imeti za svoje potrebe vedno stalne zaloge gotovine. V resnici je stanje njene blagajne skozi vse leto visoko in statistika kaže, da je razpolagala od srede oktobra naprej Poštna hranilnica vsakega prvega in 15 v mesecu nad 1 milijardo gotovine, dne 15. novembra celo s 1.158.3 milj. din.

Glavne postavke aktiv so bile zadnji dve leti naslednje (v milj. din):

	1936	1937
gotovina	482.9	1.005.4
krediti drž. uradom	1.176.2	1.072.9
krediti den. zavodov	128.85	117.67
komun. posojila	53.65	45.0
lombardna posojila	54.9	32.7
vrednostni papirji	519.2	756.3
nepremičnine	81.5	99.64

Čisti dobiček Poštne hranilnice je lani narastel od 59.2 na 61.46 milj. din in je dosegel s tem rekordno višino.

Vloge pri bivši dunajski Poštni hranilnici.

Lani je Poštna hranilnica začela izplačevati vloge bivše dunajske Poštne hranilnice in sicer po tečaju: 4 krone — 1 dinar. Do konca leta 1937 je izplačala vlagateljem 5.2 milj. din, izplačuje pa še nadalje. Ni pa mogoče še rešiti vprašanja izplačil terjatev pri bivši budimpeštanski Poštni hranilnici, ker naša P. hr. še ni dobila kritja za izplačilo teh vlog.

KINO SLOGA Telef. 27-30
predvaja izredno lep glasbeni film:
BAL V METROPOLU
ljubezen na prvi pogled! Ali je to slučaj, ali usoda? To je film, ki znači za vsakega gledalca velik umetniški užitek ter naslado za uho in oko.
Ne zamudite si ogledati ta film!
Predstave ob 16., 19. in 21·15 uri

Proračun kmetijske zbornice v Ljubljani. Ban dr. Marko Natlačen je odobril proračun Kmetijske zbornice v Ljubljani z izdatki v znesku 1.1 milj. din in ravno tolikimi dohodki. Kriti bodo ti izdatki s 5 odst. doklado na osnovni davek na dohodek od zemljišč. Doklado odmerjajo in pobirajo davčne uprave obenem z drž. davkom.

Nadaljnja oprostitev vlog pri Prašteđioni. Iz Zagreba poročajo, da je Prva hrvatska štedionica dala na razpolago v celoti svojim vlagateljem od dne 26. januarja 1938 dalje vse vloge, ki dne 26. aprila 1932 niso presegala 5000 din. Kot znano je doslej zavod izplačeval samo vloge do 2000 din.

Borza

Dne 26. januarja 1938.

Denar

V zasebnem kliringu je ostal angleški funt na naših borzah neizpremenjen: v Ljubljani na 238 denar, v Zagrebu in Belgradu na 237.20 do 238.80.

Avstrijski šiling se je v Ljubljani učvrstil na 8.61—8.71, v Zagrebu na 8.615—8.715, v Belgradu pa je ostal neizpremenjen na 8.60—8.70.

Grški boni so beležili v Zagrebu 28.89—29.59, v Belgradu 29.18—29.88.

Nemški čeki so ostali neizpremenjeni na 14.40 do 14.60, nadalje so beležili v Zagrebu za konec februarja 14.42—14.62, za sredo marca 14.435 do 14.635, za konec marca 14.47—14.67, za sredo aprila 14.425—14.625, za konec aprila 14.60 denar.

Devizni promet je znašal v Zagrebu 2,385.996 dinarjev, v Belgradu 5,469.118 din. — V efektih Zagreb sploh ne izkazuje prometa, pač pa Belgrad 1,207.900 din.

Ljubljana — tečaji s primom

Amsterdam 100 h. gold.	2404.41—2419.01
Berlin 100 mark	1736.03—1749.91
Bruselj 100 belg	728.45— 733.51
Curih 100 frankov	996.45—1003.52
London 1 funt	215.34— 217.39
Newyork 100 dolarjev	4283.50—4319.82
Pariz 100 frankov	141.27— 142.71
Praga 100 kron	151.33— 152.43
Trst 100 lir	226.19— 229.28

Curih. Belgrad 10.—, Pariz 14.125, London 21.6375, Newyork 433, Bruselj 73.10, Milan 22.775, Amsterdam 241.15, Berlin 174.80, Dunaj 81.20 (81.75), Stockholm 111.54, Oslo 108.75, Kopenhagen 96.57, Praga 15.19, Varšava 82, Budimpešta 86.25, Atene 3.95, Carigrad 3.50, Bukarešta 3.25, Helsingfors 9.565, Buenos Aires 127.

Vrednostni papirji

Ljubljana. 7% inv. pos 98—100, agrarji 57 do 59, vojna škoda promptna 435.50—436.50, begl. obveznice 83—84.75, 4% Bler. pos. 95.50—96.50, 7% Bler. pos. 88—88.50, 7% pos. Drž. hip. banke 100, Trboveljska 227—232.

Zagreb. Državni papirji: 7% invest. posojilo 99 denar, agrarji 54—58, vojna škoda promptna 434—435.50, dalm. agrarji 81.50—82.25, 8% Blerovo posojilo 96.50 denar, 7% Blerovo posojilo 87.50 do 88.25. — Delnice: Priv. agrarna banka 218 do 222, Trboveljska 225—230, Gutmann 51—55, Tov. sladkorja Bečkerek 650 blago, Osij. sladk. tov. 165 blago, Dubrovačka 400—420, Jadranska plovba 405 denar.

Belgrad. Državni papirji: 7% invest. posojilo 98—100 (99), agrarji 58—58.75, voj. škoda promptna 436—436.50 (436.50, 436), za konec febr. 433.50 den. (433.50), marca 436—436.50, begl. obveznice 84—84.50 (84.25), dalm. agrarji 82.50—83 (82.75, 82.25), % Blerovo posojilo 95.50—96.50, 7% Blerovo posojilo 88—88.50, 7% posojilo Drž. hip. banke 100 denar. — Delnice: Narodna banka 7735—7775 (7750), Priv. agrarna banka 223.50—225.

Dunaj. Spekulacija je porabila priliko sedaj, ko so se tečaji znatno dvignili, da si je zavarovala dobiček z oddajami papirjev. Zaradi tega je prišlo v kulisi do padca skoro vseh tečajev, v znatnejši meri so popustili Felten, Rima in Salgo, čvrste pa so bile delnice južne železnice in Waagnerja. Tudi v zagradi je bila ponudba znatnejša, kar je imela za posledico popuščanje, ki pa je bilo znatnejše le v nekaterih madžarskih ter nekaterih kovinskih vrednotah. Prager Eisen, ki že ni notirala od 8. septembra, je zabeležila znatnejše zmanjšanje. Izboljšanja so bila le redka, med njimi pri Brown-Boveri in Gerngrossu. Zaključni tečaji: Donavsko-savsko-jadranska obveznice 59.85; delnice: Creditanstalt-Bankverein 299.50, Narodna banka 170, Donavsko-savsko-jadranska 18, Graz-Köflach 21, Siemens-Schuckert 132, Steweag 29.75, Magnesit 87.25, Trboveljska 26.20, Alpine 40.35, Rima Muranv 69.25, Steyr-Daimler-Puch 225.50, Semperit 83.75.

Žitni trg

Novi Sad. Pšenica bč., srem., slav. 178—180, ban. 172—181, bač. potiska 179—181. — Vse ostalo neizpremenjeno. Tendenca neizpremenjena. Promet srednji. — 27. I. bo borza zaprta.

Živina

Mariborski sejem 25. januarja 1938. Prignanih je bilo 11 konj, 9 bikov, 170 volov, 468 krav in 21 telet, skupaj 679 komadov. Cene so bile sledeče: Debeli voli 1 kg žive teže od 4.75 do 5.50 din, poldebeli voli 1 kg žive teže od 3.80 do 4.60 din, plemenski voli 1 kg žive teže od 3.25 do 4.25 din, biki za klanje 1 kg žive teže od 3.40 do 4.75 din, klavne krave debele 1 kg žive teže od 4 do 4.60 din, plemenske krave 1 kg žive teže od 3.25 do 4 din, krave za klobasarje 1 kg žive teže od 2.25 do 3.25 din, molzne krave 1 kg žive teže od 3 do 4 din, breje krave 1 kg žive teže od 3 do 3.75 din, mlada živina 1 kg žive teže od 4 do 5.25 din, teleta 1 kg žive teže od 4.50 do 6.50 din. Prodanih je bilo 252 komadov, od teh za izvoz 0.

Mesne cene. Volovsko meso I. vrste 1 kg 10 do 12 din, volovsko meso II. vrste 1 kg 8—10 din, meso bikov, krav, telic 1 kg 6—12 din, telečje meso I. vrste 1 kg 10—12 din, telečje meso II. vrste 1 kg 8—10 din, svinjsko meso 1 kg 10—14 din.

Kulturni obzornik

Revije in časopisi

Planinski vestnik, 1938, št. 1. — Ta odlična slovenska alpinistična revija prinaša v prvi številki letošnjega leta več zanimivih planinskih potopisov ter opisov strokovnih plezalnih tur. Inž. Milan **Mikuž** iz Trente priobčuje lep potopis »Od Soče v območje Bogatina in Krna« v družbi večno mladega »Trentarja« župnika Abrama. Članek je lepo znamenje za bližnje sodelovanje italijanskih Slovencev v slovenski alpinistiki. Uroš **Župančič** opisuje svoja pota v Planici pod naslovom »V snegu skozi Travnikovo grapo in Hudičev žleb v Prisojniku«, Janez **Kveder** pa pot »s smučmi preko Wallisa in Peninskih Alp na Mont Blanc«. V rubriki »Obzornik in društvene vesti« se list spominja 60 letnice enega naših prvih alpinističnih pisateljev J. C. Oblaka, ter pregled alpinistične literature pri nas in drugod. Urednik dr Tominšek pa piše svojega »Antibarbabarusa««, kjer pravično in potrebno čisti naš jezik (grde napake v obči rabi). Posebno vrednost časopisu dajejo lepe celostranske priloge na trdem pairju, kar ob koncu leta da resnično lepo zbirko naših najlepših planinskih razgledov. Najtopleje priporočamo. Cena 50 din.

Vigred, 1938, št. 1. — Ta slovenski katoliški ženski list je za novo leto dobil novo zunanje lice, predstavljajoče **slovenski grb in križ**, s čemer je dan ves program časopisa, ki hoče biti slovenski in katoliški, kakor mora biti naša slovenska mati in dekle, katerih glasilo hoče biti. Izmed številnega gradiva te številke moramo najprej poudariti **življenjepis Slomškove matere Marije roj. Zorko**, ki ga piše največji strokovnjak prelat dr F. **Kovačič**. Lansko leto je »Vigred« prinesla tople besede o Jegličevi materi (Velikonja), letos nadaljuje s Slomškovo, kar bo zanimalo tudi širšo javnost. Tudi dr. Česnik posveča tople besede **svoji materi in jih bo nadaljeval, tako da bo naše ženstvo imelo** žive zglede dobrega materinstva pred seboj. Končana je povest »Anica«, s katero se uveljavlja nova pisateljica **J. F.**, ki spričuje tudi z novo povestjo v pismih iz življenja brezposelne učiteljske kandidatinje »Trnje«, da je v njej pisateljski talent, ki ga je treba samo razviti. Romar piše o Čenstohovi, pesnice Ani Salmič, Ana Galetova pa so pripravile pesmice, nanašajoče se večinoma na božični čas. Bogat je drobiž »deklica na tuje gre«, pregled ženskega gibanja na tujem in doma, gospodinjstvo, kuharica, vprašanja iz zdravstva itd. List priporočamo krščanskemu ženstvu in stane letno 25 din (s krojno prilogo 50 din).

Mentor, 1937-38, št. 5. — Ta najstarejši srednješolski list se v svojem jubilejnem letu pod varstvom **Prosvetne zveze** lepo razvija. Urednik je pridobil za sodelovanje naše priznane prijatelje mladine Ks. Meška (»Odpustimo«, spomin iz mladosti) Sardenka, ki piše osebne vtise in spomine na dr. Kreka, Mlakarja, neugnanega šaljivca opisov dijaškega življenja, ki opisuje »Licejke« in jih jemlje v zaščito, ter dr. Debevca, ki piše zanimive »Obiske pri naših upokojenih profesorjih«, da tako najmlajšim dijakom pokaže osebnosti, ki so oblikovale duše naše starejše generacije. Prav prof. Lilek je markantna osebnost, ki sedanji rod lahko uči delavnosti, potrpljenja in domovinske ljubezni: nov zgled, otet pozabe. Prof. dr. Silva Trdina podaja zanimive rezultate naloge »Srečanja z osebnostmi«, kar zelo poživi list. Poleg teh doneskov priznanih vzgojnikov pa v »Mentorju« odločno sodelujejo tudi **dijaki sami** ter se prav močno uveljavljajo v pesmi (Kolman, Lojze Grozde) in v prozi, kjer zori Jože Dular (povest iz novomeškega dijaškega življenja) ter V. Jagodič (Sinji šport). Tako je »Mentor« v resnici mentor našega dijaštva v svet, spremljevalec in kažipot. Cena 30 din.

Kres, št. 1. — Glasilo slovenskih fantov, ki skuša katoliške slovenske fante usmerjati prav v izobrazbi in življenju. Zato skrbi za izobrazbo, duhovno hrano in razvedrilo. Več člankov je načelnega značaja (**Jesenovec** »Vera in narodnost«, Križman »Ob prazniku svete Družine«, Vilko J. M. »O marksizmu«), drugi pa so po večini posvečeni **leposlovju**, kjer sodelujejo Kolman, J. Dular, Čampa. Dve večji prevedeni povesti bosta spremljali fante skozi leto, namreč »Trije božji fantje« (Oberkoffer-Pucelj) ter prelepa Björnsternova povest »Arne«, ki izhaja na platnicah pod naslovom »Anže« (Čampa). Pregled fantovskega gibanja zaključuje vsako številko. Cena 20 dinarjev.

Vrtec, št. 4—5. Letnik 68. — Že po tej visoki številki let se vidi, da je Vrtec najstarejši otroški list, ki že zato zasluži podporo vse slovenske javnosti. Dvojne številke tega časopisa so prav dobre, saj je v njih vse, kar zanima naše učence in tudi učitelje. Poleg duhovno-vzgojnih člankov, ki so prav pri mladini potrebni, prinaša list tudi lepe **pesmice** (Kunstelj, Koritnik, Strniša, Šinkovec), uvodno povest dr. Jože Lovrenčiča »Tonca iz lonca«, ki že drugo leto zabava našo deco, dalje še bolj zabavni »Visok obisk v Zaplankah« (J. Vovk), ki je tudi zanimivo ilustriran, Strnišovo prigodno črtico »Jernejček išče sv. Miklavža« in Museka V. »Jankov božični večer«, v povesti in sliki je K. Hafnerjeve pripovedka »Lastavička pri jaslicah«. Za gledališki nastop je prirejena enodejanka »V božični noči« (N. N.) Za **najmlajše**, ki se šele uče brati, je namenjena napol slikanica »Ogled mostu v Prismukljah« Za šport skrbi Janko Sicherl »Mladina na smučeh«. Bogat je oddelek zanimivosti po svetu, ki skrbi za izobrazbo otrok, zabavni kotiček ter sodbe o knjigah, ki so važne z vzgojnega stališča prav pri mladini. Cena 15 din letno.

Zvonček, l. XXXIX, št. 1. — Zvonček, ki ga izdaja konzorcij pod načelstvom gospe Tavčarjeve in g. Engelberta Gangla, se je zdaj omejil zgolj na narodno propagandno delo v smislu Ciril-Metodove družbe (uvod. pesem) ter skuša v naši deci buditi zanimanje za narodno obrambne cilje, obenem pa slovenskim otrokom v tujini buditi slovensko zavest. Zato je večinoma leposlovnega gradiva v tej številki vzetega iz raznih obmejnih in tujih krajev: tako uvodna povest D. Ravljena »Želel bi biti strojevodja iz Westfalije«, Ganglova pesem iz Belokrajine, L. Župančeva črtica »In mir ljudem na zemlji« se godi na Kočevskem, Bitenčeva »Njene jaslice« pa na Koroškem. Pesmice so namenjene večinoma božičnim dnem in božičnemu razpoloženju, kateremu je posvečena tudi Pavčičeva svetonočna melodija za klavir. Med drobižem piše dr. Lah o tatičku Masaryku v obliki dvogovora s sinom. Urednik »Zvončka« je dr. P. Karlin.

»Razori«, 1937-38, št. 4. — Urednik **Tone Gaspari** nadaljuje za uvodno povest svoj dobro pisan doživljaj iz svetovne vojne »Patrulja«, ki pa je čtivo bolj za odraslo mladino, za meščanskošolsko, kateri je list predvsem namenjen. Jos. Brinar piše o »Lažnjivem Kljukcu in njegovih prigodah«, Cvetko Golar o »Metki pri polnočni maši«, Bratina je po Felnerju priredil dramatske prizore »Botra smrt«, pravljično snov. Dr. Mišič piše o zaščitniku slovenskih splavarjev (Sv. Miklavžu), A. D. pa podaja po Bačinskem božične navade v Ukrajini. J. Sicherl piše dnevnik smučarja hribovca, A. Zavrl o vojaških uporih v Emoni, S. Janež pa o bratih Šubicih. Bogat je drobiž in kulturni zapiski.

»Naš rod«. L. IX., št. 4. — Med sedanjimi mladinskimi časopisi se po razkošni opremi in doneski odlikuje najbolj »Naš rod«. Uvodno povest piše A. Adamič iz življenja športnikov, drugo pa Bevk iz življenja pestrne na kmetih. Bevk je prispeval tudi lepo legendo o Mariji v Landrski jami. Ribičič je konfrontiral dva različna božiča med seboj: pri bogatinu in ubožcu, ki pa se najdeta v skupni božični misli. Utva piše o teti Berti, kar lepo ilustrira Ks. Prunkova. Med pesmimi omenjam A. Debeljakove pesniške oznake prirode (akacije, veverice, bukev), Ločniškarjeve koledniče iz okolice Škofje Loke in Kunčičevo »Mlada smučarja«. Ribičič je prispeval tudi tekst k slikanici »Tine in živali«. V podučnem delu opisuje v leposlovni obliki življenje na Ljubljanskem gradu v predkristusovem času Kunaver, Ingolič pa življenje savinjskih splavarjev. Številki so ilustrirali Tone Kralj (Bevkovo legendo), H. Smrekar, Ks. Prunkova, N. Pirnat, L. Ravnikar, Mara Kraljeva, Oton Gaspari, Fran Mihelič itd.

Severni sij nad vso Evropo

V torek zvečer so po vsej Srednji Evropi ljudje lahko gledali nenavadno prikazen: na severni strani nebesa je naenkrat v čudni svetlobi zažarelo nebo, da so skoraj povsod mislili, da kje blizu gori. Zato so gasilske naprave vse Srednje Evrope tisti večer imele polne roke dela z raznimi klici na pomoč. Alarm je sledil alarmu. In vendar je bil to severni sij, prikazen, ki je v naših krajih silno redka. So ljudje, ki tega sija še nikdar v življenju niso videli.

Razumljivo je, da je ta dogodek povsod, kjer so ga mogli opazovati, povzročil veliko razburjenje. Ni nam še znano, do kje je ta prikazen bila vidna, vendar vemo, da so jo videli menda vsi kraji Avstrije, odkoder poročajo zanimive okolnosti o tej nebesni prikazni, ki je bila na različnih krajih videti ob različnih časih.

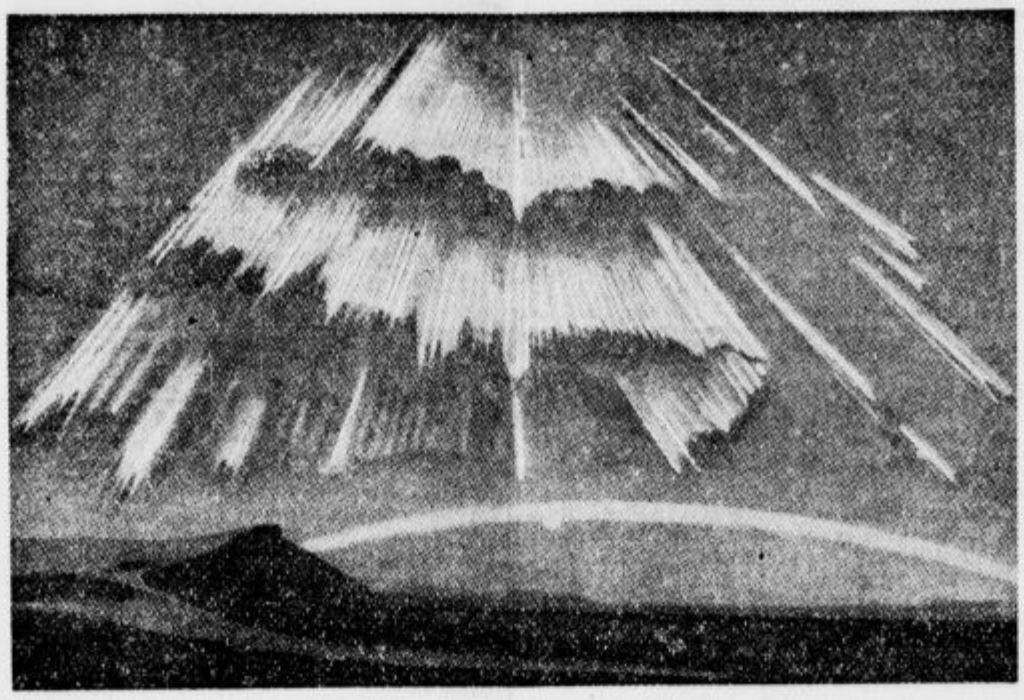

Žarki severnega sija prehajajo v zaveso (draperijo). Slika je bila posneta na Rtu Thordsen l. 1882

Dunaj gleda severni sij

Dunajska zvezdarna Urania je takoj ugotovila, da je ta svetloba močan severni sij, ki se v naših krajih prikaže vsakih 50 let enkrat. Ugotovila je, da so ta sij videli po vseh avstrijskih zveznih deželah. Severni sij je včasih izgineval, nakar se je takoj zopet v še večji svetlobi nenadoma prikazal. Tako so ga na Dunaju lahko opazovali do 10 zvečer.

Najprej so zapazili sij naravnost proti severu, kjer je dalj časa obstal. Videti je bila velika temnordeča ploskev, skozi katero so šli posamezni vzporedni žarki. Vkljub tej nebesni svetlobi pa se je na Dunaju jasno videjo zvezdnato nebo. Svetloba se je nekaj časa precej naglo menjavala od zahoda proti vzhodu, tako da so lahko opazili, kako niha sem ter tja. Tudi barva se je spreminjala, enkrat je bila temnordeča, drugič pa bolj svetla.

Dunajski polarni raziskovalec dr. Tollner je označil nebesni sij za severni sij, ki se razširja v obliki velike ploskve. Na nekaterih krajih je lahko opazil, kako se razvijajo iz tega sija šopi žarkov, kakor bi prihajali od kakega gorečega predmeta. Učenjak pravi, da je bilo posebno čudno pri tem siju to, da je bil tako močno rdeč, iz česar sklepa, da so sončne pege nenavadno močno delovale.

V Gradcu občudujejo magično solnce

Za srednještajersko deželo je važna vremenska opazovalnica na gori Schöckel. Ta je ugotovila, da se je prikazen severnega sija prvič prikazala ob 8 zvečer. Z vrha Schöckla so videli proti gorovju Hochschwaba temnordečo svetlobo, ki je vstajala izza obzorja v obliki nekake čepice. Iz te svetlobe so tu pa tam švigali **šopi belih žarkov**. Ko je bila prikazen najbolj razvita, se je raztezala čez vse gorovje ter je bila silno svetla. Vpričo te silne svetlobe so bile doline pod njo kar zakopane v temo. Obrisi visokih gora so se iz te rdeče svetlobe posebno jasno videli. Namestu šopov belih žarkov, ki so švigali iz te svetlobe, pa so se včasih vsipali **šopi zelenih, modrih in rumenih žarkov**. Opazovalcu se je zazdelo, kakor da bi gledal vzhod magičnega sonca. Pri vsem tem pa je bilo nebo brez oblakov in so zvezde ves čas bile dobro vidne. Nekako ob pol 9 je prikazen malo pobledela, nakar je zopet zasijala v vsej svoji svetlobi ter je šele okoli 9 izginila.

V Wetzelsdorfu pri Gradcu so prikazen zagledali že pred 8, torej precej poprej kakor v drugih graških predmestnih krajih. V Göstingu so zagledali sij šele ob 8.15, a so mislili, da nekje močno gori. Čez kake četrt ure se je sij premaknil proti severozahodu ter je pri tem precej pobledel. Takoj nato pa je zažarel v močni rdeči svetlobi. — V znani papirnici Gratkorn pri Gradcu pa so opazili sij šele malo pred tri četrt na 10.

Iz Lannacha na zahodnem Štajerskem poročajo avstrijskim listom, da so tamkaj zapazili ta nenavadni sij že 10 minut pred 8 zvečer. Tam je bil ta sij silno razsežen. Tudi tukaj so v siju videli menjavati se bele in rdeče žarke, ki so v celih šopih vreli iz mogočnega loka.

Zavesa severnega sija, ki so jo opazovali pri Port Foulke na Grenlandiji dne 6. januarja leta 1861.

Na Nižjem Avstrijskem in Salcburškem

so prikazen opazovali mnogo kasneje kakor pa na Štajerskem. Požarna bramba v Salcburgu je ob pol devetih zvečer začela dobivati od vseh strani telefonska poročila, da gori tukaj in tukaj. Nebo je močno žarelo nad obzorjem. Bila je nenavadna nebesna prikazen, ki se je premikala od zahoda proti severu. Prekrasni ognjeno-rdeči žarki so blesteli iz te svetlobe eno uro, nakar je vse skupaj ugasnilo.

Kaj je severni sij

Severni sij svet že dolgo pozna, vendar je šele v najnovejšem času znanost dognala, odkod izvira ta svetloba in kaj je njen vzrok. Geofizikalni poskusi najnovejšega časa so šele razjasnili bistvo severnega sija. Poprej so dolgo mislili, da je severni sij le nekaka zemeljska luč, ki jo zemlja izžareva iz sebe. Pozneje so začeli trditi in dokazovati, da je vse skupaj le električne narave. Najnovejša dognanja polarnih raziskovalcev, n. pr. Birkelanda, Störmerja in Vergarda pa so dognala, da je severni sij nekaj docela drugega.

Iz sonca izžarevajo razni žarki, ki so v zvezi s sončnimi pegami. Ti žarki se približajo zemlji ter križajo njeno magnetno polje, katero jih odvrne na tečajsko stran. Tamkaj kakih 100 km visoko nalete na molekule zračne plasti, ki obdaja zemljo. Ti zračni delci sprejmejo vase žarke in začno sami žareti. Tako nastane severni sij.

V severnih tečajnih krajih je ta prikazen nekaj docela navadnega. Sedaj, ko tam vlada polarna noč, se vsak dan oziroma vsako noč prikaže za obzorjem ta severni sij, ki je navadno bleščeče se bele barve. Kadar pa je severni sij nenavadno velik, takrat zadobi drugačno barvo in postane krvavordeč.

Kako se kaže

Severni sij se prikaže v različnih oblikah.

Lok severnega sija je ena oblika te svetlobe. Ta lok je navadno podoben mavrici ter je podolgem mavričast. Njegovi spodnji robovi so precej bolj ostri in zarezani kakor zgornji. Pod to mavrico je nebes videti precej bolj temen kakor navadno.

Nitke polarnega sija. Tudi to je ena izmed oblik, ki se v njih pokaže severni sij. V loku severnega sija se kmalu začno delati posamezni barvasti žarki, ki so od svojega spodnjega konca, ki je rdeč, obrnjeni navzgor ter se tamkaj spreminjajo v modrikaste ali belkaste nitke.

Žarki polarnega sija. Ti prepletajo lok severnega sija kakor poprej omenjene nitke. Včasih se zdi, da se premikajo čez ves lok, nakar začne svetloba močno utripati in se bliskati, obenem pa iz nje švigajo barvasti žarki, ki so navadno beli, včasih pa tudi vijoličasti ali rdeči. Včasih ti blesteči se žarki napolnijo velik del nebes.

Meglice severnega sija. Najšibkejša oblika severnega sija je vijoličast ali sploh svetel sij, ki se prikaže navadno obenem s severnim sijem ali pa za njim, če je bil nenavadno močan.

Trakovi severnega sija. Lok severnega sija, ki je prepleten z žarki, se pa včasih na svojih koncih nekako odlušči od obzorja ter začne valovati. Kdor to gleda, se mu zdi, da vidi bleščeče se trakove, ki jih veter maje in prenaša sem ter tja. Ob takih prilikah nastajajo razne spirale, obročki in tudi podolgaste prikazni, kakor bi se zvijala kača.

Zavesa. Prikazen severnega sija je v tej obliki pokaže navadno iz trakov. Človeku se dozdeva, da vidi v zraku svetlo zagrinjalo, ki ga veter maje, katero ima polno gub ter je od zgoraj navzdol pisano. Obrisi tega pregrinjala so spodaj precej ostro omejeni, medtem ko se navzgor izgubljajo. Zaveze so zgoraj navadno zelene barve, v sredi bele, spodaj pa rdeče.

V naših krajih nikdar ne vidimo vseh teh in takih oblik severnega sija. Pri nas se včasih, kadar se kaj takega prikaže, vidi sij v obliki loka, nitk in žarkov, redkeje ga vidijo v obliki meglice. Čim bolj proti jugu, tem redkejše so te oblike, kakor se tudi proti jugu sij redkeje prikazuje.

Kakšne barve je severni sij

Barva severnega sija je belkasta, ki pa se malce spreminja v zelenkasto. Kadar je oblačno vreme, je barva videti umazano rumena. Kadar je severni sij nenavadno močan, prevladujeta zelena in rdeča barva. Najpogostejša oblika sija je širok svetlobni trak. Na tem traku je rdeča barva na spodnjem robu svetlobnega traku, širši srednji del traku je bel, zgornji del pa je zelen. Kadar prikazen ni posebno močna, se prikaže tudi vijoličasta barva, ki je podobna nekakim izobličenim in medlo svetlim meglicam. Kadar sije na zemljo severni sij, je na zemlji nekako toliko svetlo, kakor kadar sije mesečev prvi krajec.

Kako daleč se vidi

Učenjaki so že preiskovali, da bi dognali, kako daleč sega severni sij. Preiskovali so tudi južni del zemeljske oble, da bi dognali isto o južnem siju. Toda tamkaj je bilo to otežkočeno, ker ni mogoče opazovati, ker pač ni ljudi v samotah južnih morij. V severnem delu pa so precej že dognali, kako daleč sega severni sij. Natančno vedo, kje se severni sij največkrat kaže. Te kraje so povezali s črto, ki obroblja v obliki elipse magnetični in zemljepisni Severni tečaj zemlje. Središče te elipse imenujejo tečaj severnega sija ter leži na 81 stopnji severne širine in 285 stopnji vzhodne dolžine. Ob tej črti se severni sij večkrat kaže, navadno do stokrat na leto. Znotraj te črte pa se kaže nekoliko manjkrat. Zunaj omenjene črte pa se severni sij kaže tem manjkrat, čim bolj je kak kraj daleč od tiste črte. Po velikosti in obsegu razlikujemo krajevne in splošne severne sije.

Kdaj se kaže

Severni sij ima več časovnih perijod, v katerih najrajši nastopa. Najbolj zanesljivo je baje 11·8 letno razdobje, ki soglaša s sončnimi pegami in zemeljsko-magnetičnimi motnjami. Poleg tega razdobja imamo letne perijode. Pozimi nastopa rajši in večkrat kakor poleti. Imamo tudi dnevno perijodo: severni sij najpogosteje nastopa ponoči med 8 in 10 zvečer, najbolj nerad pa ob 11 dop.

Zgodovinske prikazni v Evropi

V naših krajih je severni sij res nenavadna prikazen. Že do 50. stopnje severne širine se kaj redko prikaže. To se pravi, da je severni sij redka prikazen na Češkem, Poljskem in na Nemškem. Južno od 40 stop. severne širine pa ga sploh nikdar ne vidijo. To so kraji v južni Italiji, Albaniji, Grčiji ter otoki Egejskega morja. Tukaj je ta prikazen neznana. Pri nas pa je znana, dasi redka, Smo pač bolj na severu.

Največji severni sij v novejši dobi je zasijal v noči na 9. januarja 1831. Takrat so ga videli baje od Madrida do Sibirije. Kakor poročajo letopisci tistega časa, je bil severni sij tiste noči tako silen, da je pokril vse nebo na vse strani. V srednji Evropi je od leta 1715 do 1745 bila doba, ko je bil severni sij pri nas precej navadna prikazen. Samo v Berlinu so leta 1734 našteli, da se je severni sij prikazal tistega leta 35krat, in sicer se je prikazoval vse leto v neenakih razdobjih. Dalje se je v Srednji Evropi prikazoval zopet od leta 1788 do 1790.

Ta prikazen je ljudi vsakokrat silno razburila, saj so si od takih nebesnih prikazni obetali vedno le kaj slabega. Bili so sicer ljudje, ki so v naših krajih videli »nebo odprto«, kar so si dobro razlagali, če so si takrat kaj dobrega zaželeli, vendar so navadno vse to slabo tolmačili. In res so se lahko sklicevali, da je tisti nebesni sij slabo pomenil, ker so sledile za krvavo francosko revolucijo hude vojne, katerim pa seveda ni bil kriv — severni sij.

Kakor trde, se je v naših krajih prikazal zadnji veliki severni sij poleti leta 1884. Takrat je bil viden po vsej Avstriji in po vsem Ogrskem.

Žarki severnega sija, kakor se severni sij navadno kaže v južni Skandinaviji.

V vseh deželah Evrope

Na Portugalskem ga ni bilo že 40 let

Lizbona, 26. jan. AA. Havas: Brž ko je zašlo solnce se je pojavila polarna svetloba, ki je niso opazili na **Portugalskem že več ko 40 let**. Posebno po vaseh je nastalo veliko razburjenje, ki se je poleglo šele tedaj, ko se je polarna noč spremenila v pravo temo.

Na Norveškem

Oslo, 26. jan. AA. Havas: V vsej južni Norveški so snoči lahko opazovali lep pojav polarne svetlobe. Noč je bila več ur tako svetla, kakor podnevi.

Na Poljskem

Varšava, 26. jan. AA. Polarna svetloba se je tukaj pojavila v obliki ogromnih snopov bele svetlobe na nebu. Čez nekaj minut pa je ugasnila, nato pa se zopet pojavila v rdeči barvi. Odsvite te svetlobe so lahko opazovali tudi v Krakovu in Varšavi.

Tudi v Italiji

Turin, 26. jan. AA. Polarno svetlobo so opazovali ponoči prav jasno tudi v Turinu, Aosti, Sinerolu, Bordiu in Valetelinu. Nebo je bilo svetlo nad eno uro.

V severni Franciji

Pariz, 26. jan. AA. Havas: Polarno svetlobo so posebno močno opazovali nad severnimi kraji Francije, kjer se je prelivala v ogromnih trakovih, ki so menjavali svojo barvo. Iz Pariza so ta pojav le slabo opazovali. Te svetlobne pojave spremljajo redno telurični in magnetski pojavi.

Na Holandskem

Amsterdam, 26. jan. AA. Tudi po vsej Nizozemski so opazovali polarno svetlobo. Pričakovali so, da bo po nebeškem pojavu nato nastal velik vihar. Zato ribiči niso odšli na lov. Na Nizozemskem so po brzojavnih žicah opazovali valove teluričnega toka, ki je zelo oviral brzojavni promet.

Na Angleškem

London, 26. jan. AA. Reuter: Snoči so lahko v velikem delu Anglije, posebno na jugu in okoli Londona opazovali edinstven primer polarne svetlobe v neštetih barvah, ki so se spreminjale. — Ogromne množice ljudi so se zbirale po ulicah in opazovale ta nenavadni prizor in so najprej mislile, da je to sij kakega ogromnega požara.

V Švici

Kakor poroča Reuterjev dopisnik, so videli ta nenavadni prizor v vseh delih Srednje Evrope. Reuterjev dopisnik v Švici sporoča, da se je ponoči dvignila ogromna zavesa rdečega plamena nad švicarskim vrhovi in jih vse obsvetila.

»Svojo zadnjo službo si torej zapustil?«
»Da, stric!«
»Ali se tvoj šef ni čudil, ko je slišal, da odhajaš?«
»Ne, saj je že prej vedel, ko jaz!«

IVANHOE

Št. 40.

Priprave

Po kratki hoji je Gurth res srečno prišel do šotora svojega gospoda. Čeprav je bil poprej drugače obljubil, je svojemu gospodu vendarle pripovedoval, kaj se mu je na poti nazaj grede zgodilo. Vitez se ni malo čudil plemenitosti razbojnikov, še bolj pa je premišljeval, zakaj mu je Rebeka vrnila denar. Končno je sklenil, da njenega daru ne sprejme. Ker pa je bil utrujen in je močno potreboval počitka pred napornim bojem jutrišnjega dne, se je naglo otresel vseh misli ter legel.

Drugo jutro je bilo zopet prekrasno vreme. Že na vse zgodaj so ljudje vreli na slavnostni prostor, da bi bili bolj gotovo deležni boljših sedežev.

Kakor že povedano, bi se morali vitezi, ki jih je bilo kakih sto, bojevati v dveh skupinah. Eno stranko naj bi vodil razdedinjeni vitez, zmagovalec včerajšnjega dne, drugo pa vitez Briand. V svojo veliko jezo pa je videl Cedric, ki je s svojo varovanko pravkar prišel na slavnostni prostor, da se je Athelstane opremil za boj ter stopil na templarjevo stran.

Ker je razdedinjeni vitez izbral Roveno za kraljico slavnosti, je Athelstane postal ljubosumen in je sklenil, da razdedinjenemu da okusiti svojo bojno sekiro. Čeprav še nikdar ni nič storil, kar bi bilo količkaj podobno kakemu snubljenju Rovene, je bil vendar le prepričan, da je stvar v redu, ker si je bil svest, da bo [illegible] Cedric z vso svojo rodovino.

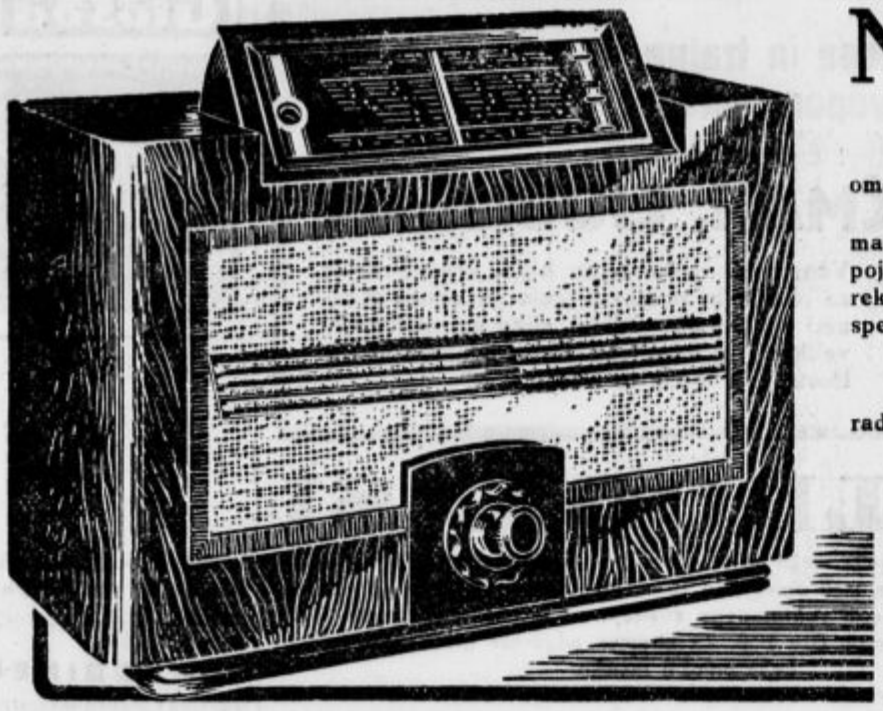

Mazurka 890

Reprodukcija kot nobena do sedaj.

Difuzor zvoka, delo Philipsovih laboratorijev, omogočuje idealno razprostiranje zvoka.

Kontrastekspanzija, adaptovizor skala, elektromagnetska avtomatska kočnica, monogumb, posebno pojačevalo za reprodukcijo gramofonske glasbe, korekcija postaje, štedljive Miniwatt cevi, vse to so specijalne prednosti, ki jih nudi samo

PHILIPS MAZURKA 890

Slišati ta prejemnik pomeni spoznati sodobno radiofonijo.

Neobvezna pojasnila pri Philips trgovcih.

RADIO PHILIPS

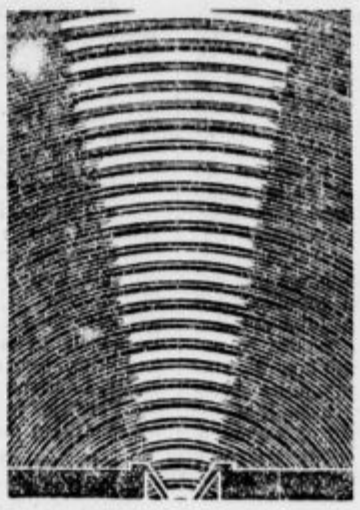

Brez difuzorja

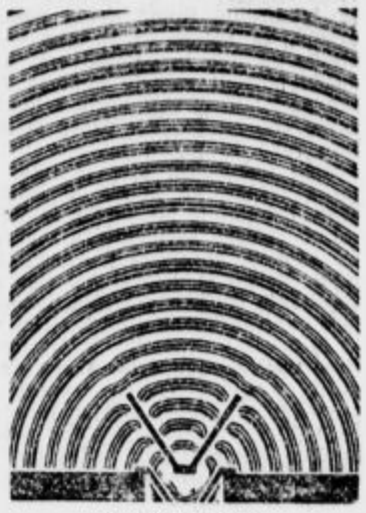

S difuzorjem

Maribor

m **Frančiškanska župnija** je proslavila v torek svoj farni praznik. Proslava je zelo lepo uspela. Službe božje so se vršile v baziliki, kakor ob nedeljah, slovesno sv. opravilo in pridigo pa je imel stolni župnik kanonik msgr. Mihael Umek. Pobožnosti se je kljub delavniku udeležilo izredno veliko ljudi.

m **Hotelske cene v Mariboru.** V poročilu o tujskem prometu v Mariboru smo navajali, da se tujci pritožujejo zaradi visokih hotelskih cen. Mariborski hotelirji pa nam sedaj sporočajo, da cene nikakor niso pretirane ter so med najnižjimi v Jugoslaviji. Za primerjavo nam navajajo tudi cene Mariboru najbližnjih mest. V Mariboru so v modernih hotelih (topla in mrzla voda, centralna kurjava) povprečne cene za sobe z eno posteljo 40—50, za sobe z dvema posteljama 70—90 din. V teh cenah pa je že vračunana postrežba (11%) in cena za prijavnico. V Gradcu so cene za sobo z eno posteljo od 5.50 do 6.50 šilingov, z dvema posteljama 12.50 do 20 šilingov. Pri tem pa potniku še posebej zaračunajo prijavnino.

m **Dekliški krožek za mesto** ima danes ob pol 8 sestanek v Domu, Slomškov trg.

m **Meljska prosveta.** V nedeljo, 30. t. m. je sestanek Meljčanov v domu v Cvetlični ulici 28 ob 17. V soboto ob 19 pa ima odbor sejo v pevski sobi samostana.

m **Obilna žetev smrti.** Smrtonosna kap je zadela v Kaniži 49 letnega železniškega uradnika g. Karla Varla. — V Kettejevi 3 je umrla v starosti 54 let soproga želez. strojevodje Alojzija Donik. — Na Ptujski cesti na Teznem je pobrala smrt 75-letno posestnico Jožefo Ranner. V bolnišnici je umrla soproga železničarja Rozalija Planinc, stara 40 let. Naj v miru počivajo!

m **V Ljudski univerzi bo imel jutri, v petek, ob 20 predsednik inž. Janko Kukovec zanimivo predavanje o potovanju preko Varne, Carigrada, Aten v Palestino in Egipt.** Predavanje je opremljeno s 100 skioptičnimi, deloma koloriranimi slikami.

m **SK Rapid** je imel v torek zvečer občni zbor. Klub si je izvolil dosedanje vodstvo s predsednikom dr. Blankejem in podpredsednikom dr. Brandstätterjem na čelu.

m **Znana mariborska kartonažna tovarna** »Hergo« je otvorila v Celju v prostorih bivše tiskarne »Celeja« svojo podružnico ter je s tem razširila svoj delokrog tudi na Celje in okolico.

m **Dobava drv za vojaštvo.** Dne 18. februarja bo v pisarni 65. čete granične trupe v Mariboru (vojašnica Vojvode Putnika) licitacija za dobavo 276 kub. metrov drv. Pogoji za dobavo so razvidni med uradnimi urami v pisarni vojaškega urada.

m **Okradena gospa Greta Schonsky. Pred malim senatom mariborskega okrožnega sodišča se je zagovarjal včeraj starejši mladoletnik Franc K. iz Nove vasi zaradi drzne tatvine, ki jo je izvršil na škodo soproge industrijca gospe Grete Schonsky. Dne 10. septembra lanskega leta so pristali na Teznem vojaški aeroplani, ki jih je prišla gledat možica ljudi. Med gledalci je bila tudi gospa Greta Schonsky, ki se je sama pripeljala v svoji luksuzni limuzini. Avto je ostavila poleg hangarja, v avtomobilu pa je pozabila ročno torbico. V torbici je imela platinsko brošo z briljanti, vredno 30.000 din, zlat glavnik in zlato dozo za puder, vredno 6000 diarjev ter nekatere druge dragocenosti manjše vrednosti, vse skupaj pa vredno 40.000 din. Letala pa je ogledoval tudi Franc K., ki se je nahajal v družbi svojega tatinskega prijatelja Karla V. in dveh majhnih nepridipravov, ki sta bila še v otroških letih. Eden od dečkov je opazil torbico v avtomobilu ter je to novico sporočil Francu K. Potem so tatvino skupno izvršili ter je plen spravil obtoženčev tovariš. Obtoženec pravi, da je dobil samo 40 din. Policija pa je zlikovcem kmalu prišla na sled ter je vrnila tudi vse ukradene dragocenosti. K. je bil obsojen na 6 mesecev strogega zapora, pogojno na 4 leta.**

Gledališče

Četrtek, 27. januarja, ob 20: »Gospoda Glembajevi«. Red C. Gostovanje Vlad. Skrbinška.

Nova cerkev

V našem okolišu se v zadnjem času vedno bolj pogosto pojavljajo požari saj. Doslej je šlo vse nekako po sreči, ker je bilo vedno mirno vreme. Če bi pa vlekel veter, bi bila nesreča neizogibna. Dobro bi bilo preiskati, kje je vzrok, da se tako pogosto vnamejo saje. — Prostovoljna gasilska četa je svojo staro ročno brizgalno prodala gasilski četi v Križevcih na Hrvatskem. Za nas je bila brez pomena, odkar imamo motorno brizgalno. — Prst na levi roki je zmečkalo pri nakladanju kamna posestniku Jakobu Tajnšku. Ker ni šel takoj k zdravniku, se mu je rana zastrupila. Komaj je ušel najhujši nevarnosti. Sedaj se zdravi v celjski bolnišnici.

Vuhred

Cerkvena podpora. Pred kratkim je dobila naša cerkev 3000 din podpore od pravosodnega ministrstva v Belgradu. To podporo nam je izposloval g. narodni poslanec Karl Gajšek že leta 1936. Dolgo smo sicer čakali na denar, a gvišno je le prišel. G. narodnemu poslancu Gajšek Karlu, ki se tako briga za naš kraj, bodi na tem mestu izrečena zahvala. Obenem se mu pa zopet priporočamo za pomoč, ker imamo zopet cerkveno zadevo, ki nam dela skrbi.

Trnovski fantje in dekleta

«Če te bodo ljudje spraševali, odkod pa si ti doma? — Iz prelepega Trnovega.«

Ali mislite, da trnovska himna uganja burke in bahaštvo? Saj ni res. Le recite, če si upate, da ni Trnovo najlepši kos Ljubljane. Od tam, kjer ti pri krakovski kapelici dihne v poletnem času v lice vonj po svežem zelenju: in od kapelice dalje do Mestnega loga in Barja, ki je tako lepo in tak naravni vrt, sama zasanjana ravan, da zasluži več občudovanja, kot mu ga filistrski človek privošči. Kaj nam mar, če nimamo nebotičnika, ko imamo sredi zelenjadnih vrtov tople hišice; in imamo Gradaščico z njenimi bregovi, po trnovskem mojstru urejenimi, za katere nas lahko zavida sam London. Pa nam očitate, da se tu na robu mesta zbira sam proletarijat. Le naj se, s sibirijanskimi barakami vred. Pa je ta naš otroški drobiž podjeten, živ, ko teka v šolo ali če se ob Gradaščici in Malem grabnu gnete kot žive žabice v poletnem soncu. Nič zato. Iz tega drobiža rasto fantje in dekleta, ki gledajo in delajo bodočnost, pa jih ni strah. Strnjene vrste sklepajo, ker vedo, da le združenje sil z jasnim ciljem odloča borbo. Zato imajo svoj dom, svoje igrišče, kjer so bile igre in tabor pod milim nebom in je vse to bilo na čast prelepega Trnovega. Že pred leti, ko je ponosni Orel dvigal krila, so ob toliko prilikah trnovski fantje in dekleta, dečki in deklice na raznih odrih vodile. In še tedaj, ko je Orel zadnjič zamahnil s svobodnimi krili, se je v Ljudskem domu odlikovalo Trnovo. Nasilje je Orla hotelo streti, pa mu je snelo samo čepico, duha mu ni moglo zatreti. In tisti, ki so pogumno in borbeno stopali pred občinstvo kot fantki in deklice — prav tisti, sedaj že fantje in dekleta, nastopijo na Svečnico s svojo akademijo v frančiškanski dvorani. Potekel je že čas pritajenega molka, zatirane slovenske svobode. Živo so vztrepetala mlada srca in se v novem pogonu zavzela za delo rodu in domu v čast. Pridite na Svečnico ob 8 zvečer. (Sedeži le od 4 do 10 din, stojišča po 3 din.) Veseli boste in ponosni boste na naš mladi zarod, ki vam bo odgovoril, začudenim, na vprašanje: Od kod ste pa vi doma? — Iz prelepega Trnovega.

Kranj

Prosvetno društvo iz Besnice priredi v nedeljo, dne 30. januarja, ob 7. zvečer v Šmartinskem domu burko »Zanikrna trojica«. Čisti dobiček je namenjen za Društveni dom v Besnici.

Novo mesto

Brezvestno početje. Pred kratkim so nekatere, novomeški javnosti znane osebe po mestu ponoči raznašale letake, v katerih so blatili nekega bivšega v Novem mestu službujočega uradnika in dve gospodični. Vsebina letaka je bila seveda gladko izmišljena in je imela namen v javnosti dotične osebe popolnoma umazati. Tako početje moramo ostro obsojati, zlasti pa ljudi, ki se pečajo s tako vrsto poslov. Ko jim podtikanje na enem polju ni uspelo, so se sedaj spravili s klevetanjem na drugo polje.

Rokodelski oder v Ljubljani

Preteklo nedeljo so igrali v tem prijetnem predmestnem gledališču novo igro, burko, z naslovom *»Tisoč vozlov« (Zamotana snubitev).* Spisal jo je T. Hirst. Literarni pomen igre je sicer skromen, ali za igralca in poslušalca je to hvaležna igra, ker je vesela in kratkočasna. Burko je treba igrati gladko in urno. Pri naši burki smo to doživeli. Tudi se naša burka odlikuje v tem, da jo drži pokonci karakterna in položajna komika bolj nego besedna. Torej boljše vrste burka! Napetost v dogodkih, ki jih uprizarja igra, je docela dosežena. Kmalu namreč spoznamo, da bo igro vezalo »tisoč« vozlov, ki napravijo snubitev posebno zamotano, nebroj prizorov, ki jih povzročajo zamenjave in njim sledeča spoznanja pravih oseb in njih imen. *Vse se med seboj zamenjuje, da je veselje gledati vse to.*

Dejanja vodijo naslednje osebe. Tovarnar Podlogar, ki mu v hiši vedri nebo sitna žena Agata, hoče pokloniti solastništvo tovarne nečaku Vladimirju, a hoče tudi, da se nečak oženi s Floro, hčerjo njegovega trgovskega znanca s Koroškega. Ta pripelje hčer, zalo koroško Slovenko, v Podlogarjevo hišo, kjer ostane s hčerjo kot gost. Vladimir pa je bil že izbral nevesto v hčeri čevljarja Čebohlija, tovarniški delavki, in se že vnaprej brani, da bi mu stric in teta vsilila napovedano Korošico. Prva zmeda nastane, ko zamenja »nevesta« Podlogarjevega knjigovodjo za Vladimirja in ko Podlogar zamenja čevljarja, ki se zaradi svoje hčere tolikokrat motovili po njegovi hiši, s koroškim trgovcem, ki ga je poznal samo po trgovskih pismih. Podlogarjeva žena se začne zvijati v krčih ljubosumnja, ker zmotno misli, da snubi mož Čeboklijevo hčer zase in ne za nečaka. Takih zamenjav je cela vrsta, kar povzroča mnogo smeha in zabave.

Igranje nas je zadovoljilo v vsakem pogledu. Tovarnarja Podlogarja je igral Hribernik umerjeno, ženo mu Agato pa gdč. Jurčeva, ki se razvija v specialno igralko gospodovalne in sitne žene. Slovenskega koroškega trgovca je podal v igri in govorici izvrstno g. Cestnik, njegovo hčer pa je interpretirala gdč. Lombarjeva primerno. Motovileža Čeboklija je realistično prikazal g. Podvin. Režiser je lahko prav zadovoljen s svojo režijo, samo na to naj pazi, da prihodnjič nadomestijo igralci neslovenski izraz *»izgleda«* z »videti je«.

Zabavno burko bodo ponovili v nedeljo, dne 30. t. m. Kdor je željan razvedrila in smeha, naj obišče igro!

Dr. Gr.

Sport

Svetovno prvenstvo v namiznem tenisu

Danes je Jugoslavija dvakrat zmagala in enkrat podlegla.

London, 26. januarja. AA. (Reuter) Izid pingpong tekme Francija : Nizozemska 5 : 0, ČSR : Belgija 5 : 0, Amerika : Poljska 5 : 2, Irska : Walles 5 : 0, Avstrija : Litva 5 : 2, Anglija : Nemčija 6 : 3, Jugoslavija : Litva 5 : 2, Madžarska : Egipt 5 : 0, Avstrija : Walles 5 : 0, Madžarska : Nizozemska 5 : 0, ČSR : Jugoslavija 5 : 3, Litva : Egipt 5 : 2, Avstrija : Amerika 5 : 3, Litva : Irska 5 : 1, Madžarska : ČSR 5 : 3, Anglija : Poljska 5 : 3, Jugoslavija : Nizozemska 5 : 1, Litva : Belgija 5 : 0, Francija : Egipt 5 : 0.

SSK Maraton v sedmem letu svojega dela

Maribor, 21 jan.

Včeraj je minilo sedmo leto od obstoja enega najagilnejših slovenskih športnih klubov, mariborskega SSK Maratona. Uveljavila se je tradicija, da polaga klub račune o preteklem poslovnem letu vedno na obletnico svoje ustanovitve in tako je je tudi sinoči bil sedmi redni občni zbor kluba v prostorih dvorane na Aleksandrovi cesti 6. Zbralo se je izredno veliko število članov, med katerimi smo videli zelo veliko novih, mladih obrazov. Zborovanje sta obiskala tudi mariborski podžupan Franjo Žebot ter predsednik SKAS dr. Kejžar ter tako pokazala, da vlada za delo kluba zanimanje v vseh krogih. Občni zbor je vodil agilni predsednik inž. Ivan Lah, poleg njega so poročali še podpredsednik in vodja tehničnega odbora Jože Planinšek, tajnik Ivan Sušnik, blagajnik Janez Poženel, načelniki posameznih sekcij: za lahkoatletsko Joža Smerdel, za težkoatletsko Jože Vidic, za boks-sekcijo Medved in Fika Smerdel, za zimskošportno Šapec, za kolesarsko Štrucl, za šahovsko Majcen, za kegljaško Štrucl in za damsko Žolgerjeva. V imenu nadzorstva je predlagal odboru razrešnico Ciril Grešak.

Iz poročil predsednika in načelnikov posameznih sekcij zamoremo ugotoviti sicer poleg mnogoštevilnih tudi nekatere negativne rezultate, ki pa so neizbežen pojav v življenju vsakega kluba in vsakega društva sploh. Borba z materialnimi težavami spremlja klub od njegovega rojstva dalje. Tudi v pretekli poslovni dobi so bila le s težavo pridobljena sredstva, ki so potrebna, da se vzdrži klub ter se zadosti športnim potrebam članstva. Ti izdatki gredo v visoke vsote, dohodki pa so zbrani le od članstva samega. Podpore od oblasti, tako domačih kakor od državnih in nadrejenih športnih organizacij obsegajo le majhen del celoletnih klugovih izdatkov Zaradi tega se je moral klub v svojem zunanjem delu v marsikaterem pogledu omejiti, tako da ni mogel povsem pokazati velik notranji razvoj športnega udejstvovanja. Druga — in največja negativna postavka pa je pomanjkanje odgovarjajočega prostora, ki je neobhodno potreben za uspešno delo v vsakem klubu. Da je klub vzlic majhnim dohodkom in temu neodgovarjajočemu prostoru pokazal toliko življenjske sile in toliko uspehov na vseh poljih svojega udejstvovanja, je dokaz, da vlada med aktivnim članstvom prava volja in pravo veselje do športa. Vendar je klub prišel korak bliže k ustvaritvi lastnega športnega prostora ter se je započela v tem pravcu akcija na širši podlagi.

Najživahneiše in najuspešnejše je bilo delo v lahkoatletski sekciji, ki je ostala še zanaprej jedro vsega kluba. Pa tudi v drugih sekcijah se je delo lepo razvijalo ter so bili v tem pravcu doseženi zadovoljivi rezultati.

Zelo uspešno se razvija tudi odsek SSK Maratona v Rušah, ki si je lansko leto s pomočjo ruške tovarne dušika postavil krasen lastni športni dom, v katerem goji vse športne panoge, zlasti težko atletiko, poleg doma pa je tudi lepo in moderno urejeno letno telovadišče.

Občni zbor se je zaključil z volitvami, pri katerih je bila izvoljena sledeča lista: Upravni odbor: predsednik inž. Ivan Lah, I. podpredsednik inž. Erik Eiselt, II podpredsednik Jože Planinšek, I. tajnik Sušnik Ivan, II. tajnik Lovše Polde, blagajnik Poženel Janko, gospodar Seidler Franc; odborniki: ravnatelj Lekan Jože, dr. Meško Jože, prof. Richter Jakob, urednik Sekolec Franjo in inž. Škarabot Franc. Nadzorstvo: ravnatelj Hrastelj Franc, Grešak Ciril. Razsodišče: dr. Kejžar Mirko, sodnik, in Leskovar Jože, odvetnik. Načelniki sekcij: lahkoatletska Smerdel Jože, težkoatletska Vidic Josip, boks Drozg Josip, zimskošportna Šapec Friderik, plavalna Rostaher Franc, kolesarska Štrucl Franjo, šahovska Majcen Kornelij, kegljaška Štrucl Franjo, table tenis Majcen Kornelij in damska Lovše Polda.

Blagoslovitev in otvoritev nove skakalnice

Tujsko prometno društvo v Radovljici otvori in blagoslovi v nedeljo 30. januarja 1938 novo skakalnico na Lancovem.

Spored: 1. Bagoslovitev; 2. govor; 3. otvoritev; 4. propagandni skoki.

Začetek ob 3 popoldne, vstopnine ni. Nastopili bodo znani skakalci! Vabljeni so tudi drugi skakalci.

Po telovadnem svetu

Švicarji in mednar. telovadne tekme v Pragi.

Švicarji se za mednarodne telovadne tekme, ki bodo letos o priliki vsesokolskega zleta v Pragi, temeljito pripravljajo. Še dve izločilni tekmi in moštvo 8 tekmovalcev bo končnoveljavno določeno. Obvezne orodne vaje delajo nekaterim še težkoče, ki pa bodo — kakor pravijo sami Švicarji — kmalu odpravljene. Pritožujejo se pa zelo čez lahkoatletski del tekem, zaradi katerega so ravno najboljši orodni telovadci zelo zapostavljeni. V Pragi — pravijo Švicarji dalje — morajo braniti prvenstvo vrste in posameznikov in morajo zopet — upajo pa, da zadnjikrat — tekmovati v mešani tekmi orodnih in lahkoatletskih panog.

Fincev in Italijanov ne bo v Prago?

Po nemških poročilih se Finci izredno pripravljajo za svoje domače tekme, dočim se za praške vaje sploh ne zmenijo. Če je temu res tako, pristavljajo Švicarji, potem Finci v Pragi ne bodo tekmovali. — Tudi Italijani so se po švicarskih poročilih odrekli udeležbi na vsesokolskem zletu. Če velja to tudi za mednarodne tekme, ki se vrše ob tej priliki, se zaenkrat še ne ve.

Olimpijski prvak poročnik Schwarzmann v odlični formi.

Preteklo nedeljo je nastopila vojaška športna šola iz Wünsdorfa, kjer deluje tudi olimpijski prvak v telovadbi poročnik Schwarzmann proti izbrani telovadni vrsti iz Kassla. Junak dneva pri tej tekmi je bil Schwarzmann, ki je s svojimi izrednimi vajami na drogu in bradlji dosegel najvišje število točk, po 20. Zmago v celotni tekmi si je osvojil tudi Schwarzmann s 118.7 točkami pred Stadlom, ki jih je dobil 115.1.

Meddržavna telovadna tekma Nemčija : Finska

Finci so predlagali Nemcem, da bi se prihodnja meddržavna telovadna tekma med Nemčijo in Finsko vršila še to pomlad, in sicer 22. aprila ali 6. maja. Tekma bo najbrž v Helsinki, kjer je bilo v novembru 1935 prvo srečanje in v katerem so s prav neznatnim naskokom zmagali Finci.

Po športnem svetu

Prihodnja Schmelingova borba.

Schmeling in Louis se bosta pomerila za svetovno prvenstvo v Čikagu ali Filadelfiji, za slučaj, če bojkot v Newyorku ne bo končan. Tako je namreč izjavil novinarjem Mihe Jakobs, Schmelingov manager. Vsekakor pa do danes še ni padla odločitev glede kraja, kjer se bosta spoprijela Schmeling in Louis.

Vesti športnih zvez, klubov in društev

SK Jugoslavija - Celje, bo imela v soboto, dne 29. t. m. ob pol 8 zvečer v Domu strogo obvezen sestanek vseh članov nogometne sekcije. Vsi sigurno!

Turni in začetniški smučarski tečaj Zveze za tujski promet bo v nedeljo na Kofcah. Za prevoz je rezerviran poseben avtobus po ceni 29 din za vožnjo iz Ljubljane do Ankeleta in nazaj. Odhod iz Ljubljane zjutraj ob 6.15, povratek v Ljubljano okrog 20. — Ker je na razpolago še nekaj sedežev, opozarjamo na to tudi ostale smučarje, ki se pa morajo prijaviti do petka opoldne v biljetarni Putnik.

Uradna vremenska poročila

Tujsko prometnih zvez Slovenije, JZSZ, SPD

po stanju z dne 26. I. 1938:

Rateče-Planica, 870 m: —6, sončno in mirno, osrenjen sneg, v višjih senčnih legah pršič, 85 cm, drsališče in skakalnice uporabne.

Kranjska gora, 810 m: —3, barometer pada, sončno in mirno, osrenjen sneg, v višjih senčnih legah pršič, 50 cm, sankališče in drsališče uporabno.

Vršič, 1601 m: pršič, 110 cm.

Dovje-Mojstrana, 650 m: —1, sončno, mirno, 18 cm snega

Bled, 501 m: —2, barometer pada, sončno, mirno, sren, 20 cm, jezero za drsanje uporabno.

Pokljuka - Sporthotel, 1300 m: —2, sončno, 16 cm pršiča na 100 podlage, skakalnica uporabna.

Dom na Komni, 1520 m: —7, sončno, 180 cm osrenjenega snega.

Dom na Krvavcu, 1700 m: —6, sončno, 10 cm pršiča na 100 podlage, po robovih spihan sneg.

Velika planina, 1358 m: —5, sončno, mirno, 130 cm osrenjenega snega.

Škofja Loka, 350 m: —2, sončno, mirno, 10 cm osrenjenega snega.

Rimski vrelec, 550 m: —6, sončno, mirno, sren, 55 cm.

Peca, 1654 m: —7, sončno, mirno, 165 cm, sren.

Dodatno poročilo z dne 25. I. 1938:

Sv. Križ nad Jesenicami, 1000 m: sončno, vzhodnik, 40 cm zrnatega snega.

Radovljica, 508 m: —4, barometer se dviga, sončno in mirno, 20 cm osrenjenega snega, drsališče in skakalnica uporabna.

Jezersko, 890 m: —5, sončno, mirno, 10 cm pršiča na 40 podlage.

Mozirska koča, 1344 m: —2, sončno, mirno, 10 cm pršiča na 150 podlage.

† Ivan Žvar

Celje, 26. januarja.

Že v »Poned. Slovencu« smo poročali o nesreči, ki je zadela na domačem sadovnjaku 38-letnega posestnika Ivana Žvara iz Vranske gorice pri Šmarju. V soboto popoldne je hotel skrben gospodar podreti na sadovnjaku lipo. Da ne bi pri podiranju lipino deblo poškodovalo sadnega drevja, za katero se je tako vnemal, je splezal visoko na lipo in odžagal vrh, ki bi drugače ob padcu polomil vejevje sadnega drevja. Ko se je vrh prelomil, je veja vrgla v loku ubogega Žvara z vso silo na tla. Pri padcu si je dvakrat zlomil levo roko in prebil lobanjo. Pripeljali so ga v celjsko bolnišnico, kjer je ležal v nezavesti do torka zvečer, ko je ob 10 izdihnil svojo blago dušo. Pokojni je bil vzoren in ugleden posestnik, zaradi svojega kremenitega značaja spoštovan daleč naokoli, navdušen Slovenec in zaveden katoličan. Mnogo je deloval kot član in blagajnik pri Gasilskem društvu v Bučah. Pokojni zapušča ženo in 4 nepreskrbljene otroke, strice Gorjupa Jakoba, ki je tajnik v Črnomlju, in Gorjupa Franca in Josipa, upokojenega orožniškega narednika, ki stanujeta v Celju. Truplo dragega pokojnika bodo prepeljali v njegovo rojstno faro v Buče, kjer ga bodo jutri, v petek, dopoldne položili k večnemu počitku. Naj mu sveti večna luč! Hudo prizadeti družini ter ostalim sorodnikom pa izrekamo izraze sočutja in sožalja!

Celje

c **Vsem naročnikom »Slovenca« v Celju in okolici.** 24. februarja bo v Ljubljani veliko nagradno žrebanje, v katerem pridejo v poštev vsi sedanji naročniki »Slovenca«, ki so na dnevnega »Slovenca« naročeni že najmanj tri mesece in ki bodo imeli naročnino plačano tudi za februar. Pravico do žrebanja imajo tudi vsi novi naročniki, ki naroče dnevnega »Slovenca« in plačajo vsaj do 19. februarja t. l. trimesečno naročnino. Naša podružnica bo vodila točno evidenco ter bo imena starih in novih naročnikov, katera bomo pisali na posebne listke s številkami, poslali en dan pred žrebanjem lastništvu »Slovenca«. Naročnike, ki hočejo biti deležni nagrad žrebanja, prosimo, da naj poravnajo naročnino v upravi »Slovenca«, Gubčeva ulica. Naročniki, ki »Slovenca« plačujejo mesečno dostavljalkam, bodo prejeli kot običajno napisana potrdila in bodo lahko poravnali naročnino za dva ali več mesecev. Sprejemamo tudi nove naročnike.

KINO UNION
»PREMIJERA«
Danes ob 18.30 in 20.30 film
Plesne in pevske atrakcije na razkošno opremljenem odru, a za kulisami napeto kriminalno delo. V glavni vlogi **Zarah Leander.**

c **Gostovanje Frančiškovih križarjev.** V nedeljo 30. januarja ob 4 popoldne gostujejo veliki Frančiškovi križarji iz Ljubljane v mestnem gledališču. Izvajali bodo popolnoma novo dramo »Krik uničene mladosti«. Delo je povzeto iz dijaškega življenja ter ga zato zlasti dijaštvu, prav tako tudi staršem in vzgojiteljem toplo priporočamo. Vstopnice se dobe v predprodaji v Slomškovi tiskovni zadrugi.

JAVNA ZAHVALA

Za uspešno izvršeno operacijo težko poškodovane noge ter za vso vestnost in skrbnost v teku dolgega zdravljenja, izrekam gospodu

DR. ALOJZIJU KRAMARICU

šef-zdravniku sanatorija »Šlajmarjev dom«,

iskreno zahvalo in priznanje! — Prav tako se zahvaljujem za ves trud zdravniku g. dr. Čebohinu, upravi in čč. sestram sanatorija.

IVAN BURJA
tajnik Priv. agr. banke, podruž. v Ljubljani

Razpis

Občina **Šoštanj** mesto, okraj Slovenji Gradec, razpisuje pragmatično mesto

občinskega tajnika

Šolska izobrazba višji tečajni izpit ali ustrezno stopnjo uradniškega službovanja.

Pravilno kolkovane prošnje, opremljene z listinami po uredbi o občinskih uslužbencih, je vložiti v 30 dneh po objavi tega razpisa v Službenem listu.

Občina Šoštanj mesto, dne 22. januarja 1938.

c **Mestni knjižnici je darovala** ga. Ruža Kunejeva dragoceno zgodovinsko delo. Prisrčna hvala!

c **Upravnik pošte v Celju** je odredil, da bodo od 1 februarja naprej izplačevali pokojnino na domu pismonoše. S tem bo omogočeno, da bodo vsi upokojenci izplačani na en dan. Da pri izplačevanju ne bo ovir, naj upokojenci počakajo doma na dostavljalca.

KINO METROPOL, CELJE
prinaša. **»MR. DEEDS«**
Genialni režiser Frank Capra je stvoril društveno satiro, polno briljantnega humorja in zbadljivega sarkazma... Snov: tragikomedija človeka, katerega podedovani milijoni niso osrečili. V glavni vlogi simpatični dečko Garry Cooper.

c **Delavski dom v Celju.** Mestno poglavarstvo v Celju razpisuje oddajo naprave za centralno ogrevanje Delavskega doma in strojne opreme kopališča in pralnice, vodovodne instalacije, vsa ključavničarska in steklarska dela pri zgradbi Delavskega doma na Vrazovem trgu. Pojasnila in razpisani pripomočki se dobe med uradnimi urami na mestnem poglavarstvu, soba št. 21, odnosno pri nadzornem inženirju na stavbi. Prošnje je vložiti vključno do 7. februarja na mestnem poglavarstvu.

c **Pri poročilu družabne prireditve,** ki je bila v soboto zvečer v Narodnem domu je pomotoma izostalo ime polkovnika g. Milkoviča, ki se je te prireditve tudi udeležil.

Ptuj

»Krik uničene mladosti« je naslov drame v Zrinjkovca, Travnika, Maribora, Reke, Celovca, arja ob 8 zvečer v mestnem gledališču veliki Frančiškovi križarji iz Ljubljane. Gostujejo pod okriljem našega prosvetnega društva. Vse, zlasti dijaštvo, na to predstavo vabimo. Drama je bila v teh dneh v Ljubljani prvič izvajana in sprejeta s toplimi simpatijami. Vstopnice se dobe v predprodaji v Cirilovi tiskarni na Slovenskem trgu.

Gornja Radgona

Naročnikom dnevnega »Slovenca« v Gornji Radgoni sporočamo: Če hočete, da boste upoštevani pri nagradnem žrebanju, ki bo dne 24. februarja, morate poravnati naročnino vsaj za en mesec vnaprej. Naročnino izročite raznašalcu »Slovenca« proti potrdilu ali pa nakažite po poštni položnici.

Radio

Programi Radio Ljubljana:

Četrtek, 27. januarja: 12 Zvezde in zvezdniki (pl.) — 12.45 Poročila — 13 Napovedi — 13.20 Vesel opoldanski koncert Radijskega orkestra — 18 Edv. Grieg: Peer Gynt, suita (plošče) — 18.40 Slovenščina za Slovence (g. dr. Rudolf Kolarič) — 19 Napovedi, poročila — 19.30 Nac. ura: Ministrstvo za ljudsko telesno vzgojo — 19.50 Zabavni kotiček — 20 Iz severa in juga (konc. Radijskega orkestra) — 20.50 Zbor praških učiteljev (plošče) — 21 Prva ura češke moderne klavirske glasbe: Suk (g. Pavel Šivic) — 22 Napovedi, poročila — 22.15 Lahka glasba (Sodelujeta g. M. Premelč in Rad. orkester).

Petek, 28. januarja: 11 Šolska ura: Kraški pojavi (g. Ivan Michler) — 12 Po domačih stezicah (plošče) — 12.45 Poročila — 13 Napovedi — 13.20 Godbe na pihala (plošče) — 18 Ženska ura: Ali smo tudi mati govoriti o vzgoji (ga. Ivanka Velikonja) — 18.20 Pesmice za kratek čas (plošče) — 18.40 Francoščina (g. dr. St. Leben) — 19 Napovedi, poročila — 19.30 Nac. ura: Pesnik Safet Beg Bašagić (Ahmed Muradbegović) — 19.50 Zanimivosti — 20 Violinski koncert Viktorja Winterfelda (pri klavirju prof. M. Lipovšek) — 20.35 Rad. orkester — 22 Napovedi, poročila — 22.15 Ljudski plesi (plošče) — 22.30 Angleške plošče.

Drugi programi:

Četrtek, 27. januarja: Belgrad-Zagreb: 20 Narodne pesmi, 21 Operni odlomki, 22.15 Ork. konc — *Dunaj:* 19.25 Vojaška godba, 21 Dunajska simf. glasba, 22.20 Zabavni konc. — *Budimpešta:* 19.25 Ork. konc., 21.15 Beethovnove klavirske sonate, 22.30 Simf. konc. brezposelnih godbenikov — *Trst-Milan:* 21 Igra, 22.30 Violina — *Rim-Bari:* 21 Verdijeva opera »Traviata« — *Praga:* 19.15 Ork. konc., 20.05 Shakespearjeva komedija »Vesele žene windsorske«, 21.35 Klavirska sonata, 22.35 Pestra gl. — *Varšava:* 20 Zabavni konc. 22 Prenos iz konservatorija — *Berlin:* 19.10 Uverture, 20 Ples. večer — *Vratislava:* 19.10 Veliki orkester, — *Köln:* 19.30 Orkester in zbor — *Frankfurt:* 19.10 Zabavni koncert, 21 Brucknerjeva simfonija — *Monakovo:* 19.10 Dunajska gl., 19.35 Od opere do šlagerja, 21.1 Violina in klavir — *Stuttgart:* 20 Večer lahke gl. —

Ugoden nakup

blaga **za dečve** po **6** din pri **Trpinu v Mariboru,** Vetrinjska ulica štev. 15

Kupujte lepa in trajna darila novoporočencem

TRGOVINA

H. NIČMAN, LJUBLJANA

Vam nudi vsakovrstne kipe, krasne križe za obesiti in postaviti, cele garniture svečniki od Din 60·— dalje, slike najrazličnejše velikosti in kvalitete. Cene izjemno nizke. Postrežba točna in solidna.

MALI OGLASI

V malih oglasih velja vsaka beseda Din 1·—; ženitovanjski oglasi Din 2·—. Najmanjši znesek za mali oglas Din 10·—. Mali oglasi se plačujejo takoj pri naročilu. — Pri oglasih reklamnega značaja se računa enokolonska, 3 mm visoka petitna vrstica po Din 2·50. Za pismene odgovore glede malih oglasov treba priložiti znamko.

Službe iščejo

27 leten mladenič
trezen, priden in vajen vseh gospodarskih del — išče službo hišnika, sluge, oskrbnika, ali kaj podobnega. Založi kavcijo v gotovini 30.000 — trideset tisoč — dinarjev. Naslov v upravi »Slov.« pod št. 1114. (a)

Službe dobe

Radio-tehnik
dobro izvežban v tej stroki, se sprejme. — Radio Starkel, Trg Svobode 6, Maribor. (b)

Absolventa nižje obrtne
šole, ki izdeluje le prvovrstne opreme, in ki se zanima za to stroko ter bi se udejstvoval v tem podjetju v izpopolnitvi novejših izdelkov — išče večje mizarsko podjetje. S prakso imajo prednost. Ponudbe upravi »Slovenca« Maribor pod »Absolvent«.

Dekle za gostilno
in druga hišna opravila, dobi mesto takoj. Pogoj: pridna, skromna in prikupljive zunanjosti. Naslov v vseh poslovalnicah »Slovenca« pod št. 1190.

Denar

Hranilne knjižice
vrednostne papirje, delnice, kupone, 3% obveznice
kupujemo
proti takojšnji gotovini
Rudolf Zore
Ljubljana
Gledališka ulica 12.
Telefon 38-10.

Objave

Preklic
Podpisana Čebulj Jera, posestnica v Mali vasi 18 sporočam, da sem gosp. Hermanu Jožetu, posestniku in mizarskemu mojstru na Ježici 53, svojčas dano neomejeno pooblastilo v vsem obsegu preklicala. Mala vas, dne 26. I. 1938. Čebulj Jera.

Posestva

Hiša št. 9
z industrijsko stavbo in vrtom v izmeri 1688 m² v Ljubljani, Veliki Stradon, bo prodana na sodni dražbi dne 3. februarja 1938 ob 8 pri okrajnem sodišču soba št. 16. Cenilna vrednost 285.654.50 din - najmanjši ponudek znaša 142.827.25 din. (p)

Kunaver Ludvik
gradbeno - strokovno naobraženi posredovalec — Cesta 29. oktobra št. 6, telefon 37-33, ima naprodaj večje število parcel, kompleksov, posestev, gozdov, trgovskih in stanovanjskih hiš in vil. Pooblaščeni graditelj in sodni cenilec za nasvete brezplačno na razpolago. (p)

KUPUJTE SLOVENEC IN ZAHTEVAJTE GA POVSOD

Glasba

Najbolj se boste zabavali z **Hohner harmoniko** katero kupite najceneje pri

R. WARBINEK
trgovina z različnimi instrumenti in potrebščinami
LJUBLJANA
Miklošičeva cesta 4

Kupimo

Vsakovrstno
zlato kupuje
po najvišjih cenah
ČERNE, juvelir, Ljubljana
Wolfova ulica št. 3

Prodamo

Strešna opeka
naprodaj. — Poizve se: Vidovdanska cesta 9 (l)

Kompletno posteljo
(trd les), zanesljivo čisto, prodam. Masarykova št. 66, visoko pritličje. (

Pohištvo

Kvalitetne spalnice
in kuhinje prodaja najugodneje pohištvo Malenšek, Celovška cesta 258.

✝

PO TEŽKI IN MUČNI BOLEZNI NAS JE ZA VEDNO ZAPUSTIL NAŠ SRČNO-LJUBLJENI SOPROG IN PREDOBRI PAPANČEK, BRAT, SVAK, STRIC, GOSPOD

KAROL GÖTZL

PODOBAR IN POZLATAR

PREVIDEN S TOLAŽILI SVETE VERE ZA UMIRAJOČE. NA ZADNJI POTI GA SPREMIMO V PETEK, DNE 28. JANUARJA 1938, OB ŠTIRIH POPOLDNE IZ-PRED MRLIŠKE VEŽE SPLOŠNE BOLNIŠNICE NA POKOPALIŠČE K SV. KRIŽU SPOMNITE SE GA V MOLITVI!

LJUBLJANA, DNE 26. JAN. 1938

GLOBOKO ŽALUJOČA SOPROGA MARIJA IN EDINKA HČERKA VIKICA IN OSTALO SORODSTVO

Maurice Leblanc: 21

Izredne pustolovščine Arsena Lupina.

Otok tridesetih krst

Pes se je sklonil. Pred njim ob dveh skladih kamenja, ki sta drug na drugem slonela in bila pokrita z bršljanom, je bilo gosto trnje, med katerim se je odpiral majhen vhod, podoben jazbečevi luknji. Veselko je šel skozi in izginil, nato se pa vrnil k Veroniki, ki se je morala vrniti v Prieurě, vzeti srp in požeti trnje.

Čez pol ure se ji je končno posrečilo očistiti pot do prve stopnice, po kateri je šla tipaje navzdol. Pred njo je šel Veselko, ki jo je peljal po dolgem rovu, ki je bil vsekan v živo skalo. Na desni strani so ga razsvetljevale majhne odprtine. Dvignila se je in videla, da so obrnjene na morje.

Tako sta hodila deset minut in šla navzdol po novih stopnicah. Rov se je ožil. Odprtine so ga sedaj razsvetljevale od leve in desne strani. Veronika je sedaj razumela, kako je Veselko mogel občevati z drugim delom otoka. Rov je šel naprej pod ozko teraso, ki je vezala hišo Prieurě s Sarekom. Z vseh strani so valovi butali ob skale.

Šla sta navzgor po stopnicah pod gričem Velikega hrasta. Zgoraj se je predor razcepil. Veselko je krenil po desnem rovu, ki se je nadaljeval ob robu oceana.

Na desni sta bili še dve drugi poti, ki sta pa bili temni. Otok je bil najbrž tako razcepljen po nevidnih poteh in Veronika je s tesnobo v srcu mislila, da se je napotila proti delu, ki so ga sestre Archignat označile za sovražnikovo bivališče pod Črnimi pustinjami.

Veselko je skakljal pred njo in se od časa do časa obrnil.

Tiho mu je rekla:

»Da, da, prijateljček, za teboj grem in bodi prepričan, da me ni strah, ker vem, da me pelješ k prijatelju... k prijatelju, ki si je tu našel zavetišče... Toda zakaj ne odide iz tega kraja? Zakaj mu nisi služil za vodnika?«

Prehod je bil povsod enak, v katerega je tu pa tam posijal kak žarek. Strop je bil obokan, tla so pa bila iz suhega granita. Na stenah ni bilo nobenega znamenja, nobenega sledu. Tu in tam je molel kak koničast kamen.

»Ali je tu?« je rekla Veronika Veselku, ki se je ustavil.

Predor se ni več nadaljeval, ampak se je razširil v sobo, kamor je prihajalo le malo svetlobe.

Zdelo se ji je, da je Veselko negotov. Strigel je z ušesi, poslušal in šape naslonil na steno.

Veronika je zapazila, da stena na tem mestu ni iz čistega granita, ampak sezidana iz neenakih kamnov, obdanih s cementom. Delo je bilo očividno iz novejših časov. Sezidali so pravi zid, ki je prekinil podzemeljski hodnik, ki se je najbrž na drugi strani nadaljeval.

Ponovila je: »Tu je, ali ne?«

Nič drugega ni rekla. Zaslišala je slab glas.

Približala se je steni in čez trenutek vztrepetala. Glas je postajal močnejši, besede bolj razločne. Nekdo, neki otrok je pel in slišala je te besede:

Je mamica mi pela,
ko je ob zibelki stala:
»Ne jokaj, dete moje;
če dete joče, je Marija žalostna.

Veronika je zašepetala:

»Pesem... pesem...«

To pesem je pela Honorine v Beg-Meilu. Kdo jo vendar sedaj poje? Otrok, ki so ga obdržali na otoku? Francov prijatelj?

In glas je nadaljeval:

Dete se mora smehljati,
da je tudi Marija vesela.
Detece moje, ročice skleni
in Devico Marijo prosi.«

Zadnjemu verzu je sledil molk, ki je trajal nekaj minut. Zdelo se ji je, da Veselko posluša z naraščajočo pozornostjo, kakor da posluša nekaj, kar je že slišal.

In res je bil tam ropot kamnov, ki jih je nekdo previdno premikal. Veselko je mahal z repom in neslišno lajal kot žival, ki ve, kako nevarno bi bilo če bi motila mir. In nenadoma se je nad njegovo glavo premaknil kamen, ki je bil potegnjen v notranjost in je pustil za seboj široko luknjo. Z enim skokom je Veselko skočil skozi in pomagajoč si z zadnjimi tacami se splazil in izginil v notranjost.

»Ah! tu je Veselko,« je rekel otroški glas. »Kako ti je bilo, Veselko, in zakaj nisi prišel včeraj obiskat svojega gospodarja? Ali si imel važno opravilo? Sprehod s Honorino? Ah! Če bi znal govoriti, prijatelj moj, kaj bi mi vse povedal! Sedaj pa poglejva...«

Vsa trepetajoča je Veronika pokleknila k zidu. Ali je slišala sinov glas? Ali je verjetno, da se je Franc vrnil in se skril? Zaman si je prizadevala, da bi videla. Zid je bil širok in odprtina majhna. Vsak zlog, vsaka izgovorjena beseda je prišla razločno do njenih ušes.

»Povej mi,« je ponovil otrok, »zakaj me Honorine ne pride rešit? Zakaj je ne pripelješ sem? Srečno si me našel... A stari oče, ali ga nič ne skrbi moja odsotnost? In kakšna pustolovščina! Nikoli ne spremeniš mnenja, ali ne, prijatelj? Vse je dobro, ali ne? Vse gre vedno na bolje in bolje?«

Veronika si ni mogla razložiti. Njen sin, kajti ni mogla dvomiti, da je to njen sin Franc, on je govoril, kakor da o vsem, kar se je zgodilo, ničesar ne ve. Ali je na vse pozabil? Ali se je res izvršilo vse že potem, ko ga je napadla blaznost?

»Da, napad blaznosti,« je vneto zatrjevala. »Da, blazen je bil. Honorine se ni varala... blazen je bil... in razum se mu je povrnil. — Ah! Franc! Franc!...«

S trepetajočim srcem je vneto pričakovala besede, ki ji bo prinesla velikansko veselje, ali pa pomnožila obup.

»Da, soglašava, vse gre dobro. Samo jaz bi bil zelo zadovoljen, če bi mi postregel s pravimi dokazi. Na eni strani ni novic od starega očeta in ne od Honorine, kljub vsem naročilom, ki sem ti jih dal zanje, na drugi strani pa ne zvem ničesar od Štefana in to me zelo vznemirja. Kje je? Kam so zaprli njega? Ali ne umira od lakote? Odgovori, Veselko, kam si nesel predvčerajšnjim prepečenec? Kaj ti je? Zdi se mi, da si zaskrbljen. Kaj gledaš tja? Ali hočeš oditi? Ne? Torej kaj pa?«

Otrok je umolknil. Čez trenutek je tiše nadaljeval:

»Ali si s kom prišel? Ali je kdo za zidom?«

Pes je priglušeno zalajal. Nato je bil dolgo mir, med katerim je tudi Franc poslušal.

Veronika je bila tako razburjena, da se ji je zdelo, da Franc najbrž sliši, kako ji bije srce.

Zašepetal je:

»Ali si ti, Honorine?«

Novi molk, nato pa je nadaljeval:

»Da, ti si, prepričan sem... slišim te, kako dihaš... zakaj ne odgovoriš?«

Novo upanje je navdalo Veroniko, ko je zvedela, da je Štefan zaprt. Torej je kakor Franc žrtev sovražnikov. In kdo naj se upira temu klicu? Klical jo je njen sin... Njen sin!

Zajecljala je:

»Franc!... Franc!«

»Oh!« je rekel, »odgovarja... dobro sem vedel. Ti si, Honorine«?

»Ne, Franc,« je rekla.

»Ne?«

»Honorinina prijateljica.«

»Ne poznam vas.«

»Ne? Tudi vaša prijateljica sem.«

Omahoval je, ali bi ji zaupal.

»Zakaj vas Honorine ni spremila?«

Veronika ni bila pripravljena na to vprašanje, a takoj se je spomnila, da ne sme povedati resnice.

Za Jugoslovansko tiskarno v Ljubljani: Karel Čeč Izdajatelj: Ivan Rakovec Urednik: Viktor Cenčič